

รายงานฉบับสมบูรณ์

การส่งเสริมการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเพื่อการค้าของชุมชน ตำบลแม่ทราย
อำเภอร่องวาง จังหวัดแพร่

The Promotion of Commercial Indigenous Chicken
Production in Maesai Sub-district, Rongkwang District,
Phrae Province, Thailand.

โดย ดร.วรศิลป์ มาลัยทอง และคณะ

5 กันยายน 2556

สัญญาเลขที่ RDG55200042

รายงานฉบับสมบูรณ์

การส่งเสริมการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเพื่อการค้าของชุมชน ตำบลแม่ทราย
อำเภอร่องวาง จังหวัดแพร่

The Promotion of Commercial Indigenous Chicken
Production in Maesai Sub-district, Rongkwang District,
Phrae Province, Thailand.

คณะทำงาน

สังกัด

ดร.วรศิลป์ มาลัยทอง

มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ

ดร.สวิษฐา ศุภอุดมฤกษ์ ตรีรัตน์

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเพื่อการค้าของชุมชน ตำบลแม่ทรายอำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่” เป็นการศึกษาศักยภาพผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองให้สามารถเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์แบบครบวงจรและพัฒนาให้เป็นอาชีพทางเลือกให้กับเกษตรกรอีกทางหนึ่ง

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยที่ให้ทุนสนับสนุนการทำงานวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยแม่โจ้ที่ให้การสนับสนุนนักวิจัย สถานที่และอุปกรณ์ต่างๆ ในการดำเนินงาน สำนักงานปศุสัตว์อำเภอร่องกวาง และสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดแพร่ ที่มีส่วนให้การสนับสนุนยาฆ่าเชื้อ วัคซีนและเวชภัณฑ์

ขอขอบคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร กิตติการกุล และผู้ประสานงานโครงการทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือ แนะนำแนวทางการดำเนินงาน และอำนวยความสะดวกในทุกๆด้าน ขอขอบคุณหัวหน้าโครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำที่ให้ข้อมูล คำแนะนำและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการดำเนินงานให้กับผู้วิจัย

ขอขอบคุณสมาชิกในกลุ่มผู้เลี้ยงไก่ประดู่หางดำชุมชนแม่ทรายทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้ได้มาซึ่งข้อมูล งานวิจัยนี้จะไม่สามารถประสบความสำเร็จได้หากไม่ได้รับความร่วมมือและความช่วยเหลือจากบุคคลและหน่วยงานที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

(ดร.วรศิลป์ มาลัยทอง)

หัวหน้าโครงการ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

เกษตรกรจำนวน 4 รายและกลุ่มยุวเกษตรกร (นักศึกษาสาขาเทคโนโลยีการผลิตสัตว์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ฯ) รวมตัวกัน จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ในอำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการสร้างระบบอาชีพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองโดยใช้รูปแบบการเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์และ นำไข่เข้าฟักในตู้ฟัก เพื่อให้เกษตรกรในโครงการนำไปเลี้ยงขุนผลิตเป็นไก่ขุนจำหน่ายในชุมชน กลุ่มมีเป้าหมายในการเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ 400 ตัว แบ่งเป็นพ่อ 80 ตัว แม่ 320 ตัว (สัดส่วน 1:5 พ่อพันธุ์สำรอง 16 ตัว) เพื่อผลิตลูกไก่ 14,400 ตัว/ปี ผลการดำเนินงานมีดังต่อไปนี้

ด้านการสร้างอาชีพ สมาชิกเกิดการรวมกลุ่มกันแบบเป็นทางการ โดยคัดเลือกสมาชิกจากความสมัครใจ จากนั้นจึงเกิดโครงสร้างของกลุ่มที่มีการแบ่งภาระหน้าที่งานอย่างชัดเจน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปได้อย่างดี ประกอบไปด้วย ประธาน รองประธาน เภรัญญิก กรรมการและเลขานุการ ซึ่งจากการสังเกตไม่พบว่าสมาชิกมอบหมายหน้าที่ด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ให้ตำแหน่งใดๆ

ด้านการจัดการการผลิต สมาชิกนำไก่พ่อแม่พันธุ์เข้าเลี้ยงตามเป้าหมาย 400 ตัว คงเหลือ 267 ตัว คิดเป็นอัตราการเลี้ยงรอดร้อยละ 66.75 สมาชิกประสบปัญหาการจัดการพันธุ์ และการสูญเสียจากสัตว์อื่นกัดตาย ฝูงไก่แม่พันธุ์สามารถให้ไข่ 2 รุ่น/แม่ จำนวน 9,921 ฟอง ผลิตลูกไก่ 5,731 ตัว หรืออัตราเกิด ร้อยละ 61-80 ซึ่งอัตราเกิดลูกไก่ต่ำเกิดจากปัญหาการฟักของแม่ในระบบธรรมชาติ เมื่อเปลี่ยนเป็นระบบตู้ฟัก ประสิทธิภาพยังต่ำ การเก็บรวบรวมไข่ของสมาชิกเกิดการสูญเสียในอัตราสูง การวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนการผลิตลูกไก่ พบว่ามีต้นทุนรวมในการผลิตลูกไก่ของกลุ่ม 284,701.82 บาท มีผลตอบแทนรวมเฉลี่ยเพียง 25,947.20 บาท/ราย หรือต้นทุนเฉลี่ยในการผลิตลูกไก่ ตัวละ 38.96 บาท หากคำนวณต้นทุนเงินสด เฉลี่ย ตัวละ 27.18 บาท สมาชิกยังประสบปัญหาการขาดทุนการผลิตทุกราย การวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตไก่ขุนของนายบุญลวง เดชพรหมพบว่า มีต้นทุนรวมในการผลิตไก่ขุน 12,175.67 บาท แยกเป็นต้นทุนคงที่ 281.67 บาท (ร้อยละ 2.32) และต้นทุนผันแปรรวม 11,894 บาท (ร้อยละ 96.58) ซึ่งประกอบด้วย ค่าอาหาร 7,854 บาท (ร้อยละ 64.74) ค่าแรงงาน 1,125บาท (ร้อยละ 9.27) และค่าพันธุ์ 2,460 บาท (ร้อยละ 20.28) สมาชิกรายนี้มีรายได้รวมจากการขายไก่ขุน 15,240.00 บาท และกำไรจากการผลิตกิโลกกรัมละ 27.12 บาท

ด้านการตลาด ผลผลิตในภาพรวมมี 3 ส่วน ได้แก่ ไข่เพื่อการบริโภค ลูกไก่ และไก่ขุน จำหน่ายในราคา 3 บาท/ฟอง, 24 บาท/ตัว, 100 บาท/กิโลกกรัม (ตามลำดับ) ซึ่งผลผลิตที่ได้เหล่านี้ส่วนใหญ่นำไปขายในชุมชนและมีผู้มารับซื้อจากภายนอกเป็นครั้งคราว เนื่องจากสมาชิกยังขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี จึงทำให้ไม่เป็นที่รู้จักสำหรับบุคคลภายนอก

จากการดำเนินโครงการ จึงก่อให้เกิดกลุ่มแกนนำผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองพ่อแม่พันธุ์ ที่มีการกำหนดโครงสร้างการทำงานและกำหนดภาระหน้าที่อย่างเป็นระบบขึ้น ทำให้สามารถสร้างรายได้จากการขายลูกไก่ อีกทั้งสมาชิกยังเกิดความรู้และทักษะในการผลิตได้ตามหลักวิชาการที่ถูกต้อง ผลผลิตที่ได้ใกล้เคียงกับมาตรฐานสายพันธุ์ และยังได้ลูกไก่พ่อแม่พันธุ์สำหรับเลี้ยงทดแทนรุ่นเดิม ส่วนด้านการตลาดนั้นสมาชิกได้สร้างเครือข่ายทางการตลาดเพื่อส่งผลผลิตออกสู่ตลาดได้ เช่น สำนักงานปศุสัตว์อำเภอร่องวางและจังหวัดแพร่ และผลผลิตลูกไก่ที่ได้สมาชิกสามารถคัดเลือกนำมาเลี้ยงเป็นไก่ขุนได้ตลอดทั้งปี ส่วนด้านการออกแบบการผลิตของสมาชิกแต่ละรายนั้น ทำให้ได้รูปแบบการเลี้ยงที่เหมาะสมในสภาพแวดล้อมและข้อจำกัดที่แตกต่างกัน และได้ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนและผลตอบแทนของแต่ละรูปแบบการเลี้ยง ซึ่งองค์ความรู้เหล่านี้ผู้สนใจสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้เป็นอย่างดี

ชื่อโครงการ : การส่งเสริมการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเพื่อการค้าของชุมชน ตำบลแม่ทรายอำเภอร้อง
กว้าง จังหวัดแพร่

ชื่อผู้วิจัย : นายวรศิลป์ มาลัยทอง¹
นางสวีชญา ศุภอุดมฤกษ์ ตรีรัตน์²

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยประเภท : งบประจำปี 2556 จำนวนเงิน 282,668 บาท

ระยะเวลาทำการวิจัย : 16 กรกฎาคม 2555 ถึง 15 กรกฎาคม 2556

บทคัดย่อ

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองให้สามารถเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์และไก่พื้นเมืองขุนออกสู่ตลาดได้ตลอดปี และศึกษาระบบการจัดการไก่พื้นเมืองที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นตำบลแม่ทราย อ.ร้องกว้าง จ.แพร่

ผู้เข้าร่วมโครงการ จำนวน 5 ราย ประกอบด้วย เกษตรกรอาชีพเพาะปลูก 3 ราย ข้าราชการบำนาญ และกลุ่มนศ.ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่เฉลิมพระเกียรติ อายุ 22-60 ปี มีพื้นที่เลี้ยง 50-100 ตร.ว. ประกอบด้วยโรงเรือนและพื้นที่ปล่อยลาน ประสบการณ์เลี้ยงไก่ 1-35 ปี ใช้แรงงานในการเลี้ยง 1-2 คน ทั้งหมดใช้อาหารชั้นที่ผสมเอง บางรายเสริมด้วยอาหารหยابในตอนบ่าย กลุ่มเกษตรกรเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์ รายละ 100 ตัว สมาชิกที่เหลือเลี้ยงรายละ 50 ตัว ผลผลิตไข่ของพ่อแม่พันธุ์ ทั้งโครงการตั้งแต่เดือนมกราคม – กรกฎาคม มีจำนวนทั้งสิ้น 9,921 ฟอง (จากแม่ไก่ 202 ตัว) ใช้ทั้งการฟักโดยแม่ไก่ และตู้ฟัก มีอัตราการเกิดร้อยละ 68-70 สาเหตุเนื่องจากอัตราการผสมติดต่ำ แม่ไก่จิกกินไข่ตัวเอง ตู้ฟักไข่ไม่มีประสิทธิภาพต่ำ เป็นต้น

ผลผลิตลูกไก่ของเกษตรกร ทางโครงการได้จำหน่ายให้กับกลุ่มเกษตรกรกลุ่มอื่นๆ ในชุมชนแม่ทรายและชุมชนใกล้เคียงทั้งหมดในราคาเฉลี่ยตัวละ 24 บาท มีเกษตรกรเพียง 1 ราย (นายบุญลวง เตชพรหม) ที่แบ่งลูกไก่ที่ผลิตได้บางส่วนมาเลี้ยงเป็นไก่ขุน ลูกไก่ที่ได้จากโครงการมีทั้งสิ้น 5,731 ตัว และไก่ขุนจำนวน 125 ตัว น้ำหนักเฉลี่ย 1.2 กก. จำหน่ายราคา 100 บาทต่อกก.

ต้นทุนการผลิตลูกไก่ของกลุ่มประกอบด้วยต้นทุนคงที่ (ค่าเสื่อมราคาโรงเรือน ค่าเสื่อมราคาเครื่องมือและอุปกรณ์ และค่าเสียโอกาสการใช้ที่ดิน) เท่ากับ 10,539.17 บาท (ร้อยละ 3.50) 2) ต้นทุนผันแปร เท่ากับ 289,789.25บาท (ร้อยละ 96.58) ประกอบด้วย ค่าพันธุ์ไก่ 23,460 บาท (ร้อยละ 9.74) ค่าอาหาร 148,710.65 บาท (ร้อยละ 54.17) ค่าแรงงาน 65,000.00 บาท (ร้อยละ 20.99)

¹สาขาวิชาเทคโนโลยีการผลิตสัตว์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่เฉลิมพระเกียรติ จ.แพร่ 54140

²คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จ.เชียงใหม่ 50290

ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ร้อยละ 11.61 และ 3) ต้นทุนรวม เป็นผลรวมของต้นทุนคงที่และต้นทุนผันแปร เท่ากับ 284,701.82 บาทโดยเป็นต้นทุนเงินสด 202,583.90 บาท หรือร้อยละ 73.07 ต้นทุนเฉลี่ยต่อการผลิตลูกไก่ 1 ตัว เท่ากับ 38.96 บาทต่อตัว

ต้นทุนการผลิตไก่ขุน (ของนายบุญล่วง) ประกอบด้วยต้นทุนคงที่ 281.67 บาท (ร้อยละ 2.32) 2) ต้นทุนผันแปร เท่ากับ 11,849.00 บาท (ร้อยละ 97.68) ประกอบด้วย ค่าพันธุ์ไก่ 2,460 บาท (ร้อยละ 20.28) ค่าอาหาร 7,854 บาท (ร้อยละ 64.74) ค่าแรงงาน 1,125 บาท (ร้อยละ 9.27) ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ร้อยละ 3.39 และ 3) ต้นทุนรวม เป็นผลรวมของต้นทุนคงที่และต้นทุนผันแปร เท่ากับ 12,130.17 บาทโดยเป็นต้นทุนเงินสด 10,932.00 บาท หรือร้อยละ 90.12 ต้นทุนเฉลี่ยในการผลิต 72.88 บาทต่อกิโลกรัม

รายได้และกำไรจากการผลิตลูกไก่ (4,251 ตัว) และผลพลอยได้ (ปุ๋ยมูลไก่) เท่ากับ 129,736.00 บาท เกษตรกรแบ่งจำหน่ายให้กลุ่มผลิตไก่ขุนในชุมชน และพื้นที่ใกล้เคียงราคาตัวละ 23-30 บาท (ค่าเฉลี่ย 24 บาท/ตัว) เกษตรกรมีต้นทุนเฉลี่ยในการผลิตลูกไก่ 38.96 บาทต่อตัว (ต้นทุนการผลิตสูงเนื่องจากปัญหาอัตราการเกิดต่ำ) ดังนั้นเกษตรกรขาดทุนเงินสดจากการผลิตลูกไก่ เฉลี่ย 10.19 บาทต่อตัว

รายได้และกำไรจากการขายไก่ขุน (125 ตัว) ราคา กิโลกรัมละ 100 บาท (น้ำหนักเฉลี่ย 1.2 กก.) เกษตรกรมีต้นทุนเฉลี่ยในการผลิต 72.88 บาทต่อกก. ดังนั้นเกษตรกรได้กำไรจากการผลิตเฉลี่ย 27.12 บาทต่อกิโลกรัม เป็นเพราะว่า เกษตรกรใช้วิธีการเลี้ยงแบบกึ่งขังกึ่งปล่อย ใช้วัตถุดิบท้องถิ่นมาผสมกับหัวอาหาร และให้อาหารหยาบเสริมด้วย จึงทำให้ต้นทุนค่าอาหารต่ำ

โดยภาพรวม เกษตรกรมีการบริหารจัดการเลี้ยงที่ดีพอสมควร แต่เนื่องด้วยมีประกอบอาชีพอื่นเป็นหลัก ทำให้ไม่มีเวลาดูแลไก่มากนัก ส่งผลให้ผลผลิตไม่ได้ตามเป้าหมาย และการเลี้ยงไก่ยังขาดทุนอยู่ ระบบการเลี้ยงที่เหมาะสมคือ แบบกึ่งขังกึ่งปล่อย โดยให้อาหารผสมสำเร็จรูปร่วมกับอาหารหยาบ เช่น หญ้าหรือหอยกกล้วยหมัก

คำสำคัญ : ไก่ประดู่หางดำ, การเลี้ยงไก่พื้นเมืองเพื่อการค้า, ชุมชนบ้านแม่ทราย

Project Title: The Promotion of Commercial Indigenous Chicken Production in at
Maesai Sub-district, Rongkwang District, Phrae Province, Thailand.

Researcher: Worasin Malaithong¹³
Savichaya Supa-udomlerk Trirat²⁴

Project Fund : amount 282,668 THB

Project period : July, 16 2012 to July, 15 2013

Abstract

This research aims to develop the production potential of Thai indigenous chicken breeder and fattening chicken throughout the year and defined the appropriate management system for the Mae-sai sub-district, Rong-kwang district, Phrae province, surrounding.

Attendees consisted of the five farmers, 3 person work on cultivation career, retired government official, and students from Maejo University Phrae Campus which are the range of age 22 to 60 years. The total of open-side shed and scavenging area was 50 to 100 sq.m. The experience of feeding is 1-35 years by 1-2 people. All attendees using the concentrate feed, some of them added the roughage in the afternoon. Three farmers raised 100 chickens while the rest raised 50 heads. Egg production from January to July totaled 9,921 eggs (from 202 hens), by using both natural incubation and incubator that had hatchability rate of 68-70 percent. It may be affected by low fertility, egg eating problem and incubator low performing etc.

Day old chick (DOC) of the project had a total of 6,695 heads and was sold to other farmers around Mae-sai community. Only 1 farmer (Mr.Boonluang Dejhprom) raised 125 DOC to produced fattening chicken and sold at 100 baht per kilogram (average weight of 1.2 kilogram).

Production costs consists of the fixed costs (Depreciation of housing, tools and equipment and the opportunity cost of land use) was 10,539.17 baht (3.50

¹ Animal Science Technology, Maejo University Phrae Campus, Phrae, Thailand 54140

² School of Tourism Development, Maejo University, Chiang Mai, Thailand 50290

percentage) 2) variable costs were 274,162.65 baht (96.50 percentage) contains the breeders 23,460 baht (9.74 percentage) feed cost 148,710.65 baht (54.17 percentage) labor cost 65,000.00 baht (20.99 percentage) other costs (11.61 percentage) and 3) the total cost is the sum of fixed costs and variable costs were 284,701.82 baht which cash cost was 202,583.90 baht or 73.75 percentage, average cost per head equals to 38.96 baht.

Production cost of fattening chicken (Mr.Boonluang) including fixed costs 281.67 baht (2.32 percentage), 2) variable costs equal to 11,849.00 baht (97.68 percentage) consist of breeders 2,460 baht (20.28 percentage) feed 7,854 baht (64.74 percentage) labor cost 1,125 baht (27.09 percentage) other costs 3.39 percentage and 3) total cost is the sum of fixed costs and variable costs were 12,130.17 baht. Cash cost 10,932.00 baht and the average cost of production is 72.88 baht per kilogram.

Revenues and profits from the production of DOC (4,251 chicks) and by-products (chicken manure) was 129,736.00 baht. Farmers sold it to the other farmer and neighborhood in the community. The sale value of DOC was 23-30 baht/chick (average 24 baht/unit) while the average cost of DOC was 33.20 baht, the farmers loss average of 11.95 per head.

Income of fattening chicken (100 baht/kg.) was higher than the production cost (72.88 baht/kg). So farmers can be profit averaged 27.12 per kilogram, because of those farmers using local feed ingredients mixed with concentrate feed and supplemented with roughage that made low of feed cost.

Overall, the farmers had good management but they had more duty that made them had no time to care much, so the production did not meet the target. The appropriate management system of both Thai indigenous chicken breeder and fattening chicken is semi-intensive system which fed with concentrate feed and the roughage such as grass or fermented banana stalk.

Keyword: Praduhandum Chicken, Commercial Indigenous Chicken Production, Maesai Community

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ข
บทคัดย่อ	ง
ABSTRACT	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ที่มาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์	2
ขอบเขตการศึกษา	2
เป้าหมาย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
นิยามศัพท์	3
บทที่ 2 วิธีการดำเนินงาน	5
สถานที่ดำเนินงาน	5
กลุ่มเป้าหมายในการพัฒนา	5
ขั้นตอนการดำเนินงาน	6
การวิเคราะห์ข้อมูล	7
บทที่ 3 ผลการดำเนินงาน	8
ข้อมูลทั่วไปของสมาชิก	8
รูปแบบการเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์ของผู้เข้าร่วมโครงการ	16

การสนับสนุนจากหน่วยงานภายในท้องถิ่น	47
การตลาด	49
บทที่ 4 สรุปผลและอภิปรายผล	52
ศักยภาพในการผลิตและการจัดการโก่งพื้นเมืองพ่อแม่พันธุ์	52
ศักยภาพด้านการตลาด	52
การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือขององค์กรในชุมชน	52
ประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ	53
ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป	53
เอกสารอ้างอิง	54
ภาคผนวก	55
ภาคผนวก ก ตารางเปรียบเทียบวัตถุดิบประสงค์กิจกรรมที่วางแผนไว้และกิจกรรมที่ดำเนินการมา และผลที่ได้รับตลอดโครงการ	56
ภาคผนวก ข ประวัติผู้ดำเนินโครงการ	59
ประวัติผู้ดำเนินโครงการ	60

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและปัจจัยสนับสนุนการผลิตของสมาชิกในโครงการ	9
ตารางที่ 2 แผนการผลิตไก่ประดู่หางดำของโครงการ	13
ตารางที่ 3 ทุนที่ได้รับจัดสรรสำหรับรูปแบบการเลี้ยงที่ 1	19
ตารางที่ 4 โครงสร้างและสัดส่วนต้นทุนของรูปแบบการเลี้ยงที่ 1	20
ตารางที่ 5 ทุนที่ได้รับจัดสรรสำหรับรูปแบบการเลี้ยงที่ 2	24
ตารางที่ 6 ผลผลิตไข่ ลูกไก่ และไก่ขุนของสมาชิกในโครงการ	25
ตารางที่ 7 โครงสร้างและสัดส่วนต้นทุนของรูปแบบการเลี้ยงที่ 2	27
ตารางที่ 8 ทุนที่ได้รับจัดสรรสำหรับรูปแบบการเลี้ยงที่ 3	32
ตารางที่ 9 โครงสร้างและสัดส่วนต้นทุนของรูปแบบการเลี้ยงที่ 3	33
ตารางที่ 10 ทุนที่ได้รับจัดสรรสำหรับรูปแบบการเลี้ยงที่ 4	37
ตารางที่ 11 โครงสร้างและสัดส่วนต้นทุนของรูปแบบการเลี้ยงที่ 4	39
ตารางที่ 12 ทุนที่ได้รับจัดสรรสำหรับรูปแบบการเลี้ยงที่ 5	44
ตารางที่ 13 โครงสร้างและสัดส่วนต้นทุนของรูปแบบการเลี้ยงที่ 5	45

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 โครงสร้างการบริหารกลุ่มผู้เลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์ประดู่หางดำเชียงใหม่	11
ภาพที่ 2 การประชุมเพื่อชี้แจงข้อกำหนดของโครงการ	11
ภาพที่ 3 การคัดเลือกคณะทำงานของกลุ่มผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองพ่อแม่พันธุ์เพื่อการค้า	12
ภาพที่ 4 คณะทำงานร่วมกันร่างข้อกำหนดเบื้องต้นและวางแผนการดำเนินงาน	14
ภาพที่ 5 โครงการศึกษาดูงาน	15
ภาพที่ 6 สภาพภายในโรงเรือนเลี้ยงไก่ของนายยอดขวัญ บุญซ้อน	17
ภาพที่ 7 บริเวณพื้นที่ภายนอกโรงเรือน	18
ภาพที่ 8 ลักษณะของโรงเรือนที่ใช้เลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์ที่ได้รับการปรับปรุงแล้ว	23
ภาพที่ 9 พื้นที่สำหรับการเลี้ยงไก่ภายนอกโรงเรือน	23
ภาพที่ 10 สภาพโรงเรือนและพื้นที่โดยรอบ	31
ภาพที่ 11 สภาพภายในโรงเรือน	31
ภาพที่ 12 ลักษณะโรงเรือนเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์	36
ภาพที่ 13 สภาพพื้นที่ปล่อยลานของการเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์	36
ภาพที่ 14 ลักษณะโรงเรือนเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์	42
ภาพที่ 15 สภาพพื้นที่ปล่อยลานของการเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์	42
ภาพที่ 16 การประชุมระดมความคิดเห็นของสมาชิกโครงการฯ	47
ภาพที่ 17 พื้นที่ปล่อยลานให้ไก่ประดู่หางดำหาอาหารกินตามธรรมชาติของเกษตรกร	48
ภาพที่ 18 สูตรน้ำหมักสมุนไพร ที่ใช้เสริมจากการให้อาหารสำเร็จรูปของเกษตรกร	48
ภาพที่ 19 การจัดบันทึกรายรับ-จ่ายอย่างเป็นระบบของเกษตรกร	49

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาของปัญหา

ถึงแม้ว่าความต้องการไก่พื้นเมืองของตลาดทั้งภายในและภายนอกประเทศจะมีสูง เนื่องจากคุณสมบัติที่โดดเด่นของเนื้อไก่พื้นเมืองทั้งในด้านรสชาติที่อร่อย กลิ่นที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว และมีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค เนื่องจากเนื้อมีความเหนียวนุ่มมีเปอร์เซ็นต์โปรตีนและสัดส่วนระหว่างกรดไขมันไม่อิ่มตัวต่อกรดไขมันอิ่มตัวในเนื้อสูง และมีคอเลสเตอรอลต่ำ (เกรียงไกร โขประการ, 2551) แต่ปริมาณไก่พื้นเมืองก็ยังมีไม่เพียงพอกับความต้องการของตลาดเนื่องจากกระบวนการผลิตไก่พื้นเมืองของประเทศไทยยังเป็นการผลิตโดยเกษตรกรซึ่งมักจะเลี้ยงกันเองภายในครัวเรือนในปริมาณที่ไม่มากนัก ไก่ที่ออกสู่ตลาดเป็นไก่ที่เป็นส่วนเกินหรือเหลือการบริโภคแล้วเมื่อสอบถามถึงสาเหตุที่เกษตรกรไม่นิยมเลี้ยงไก่พื้นเมืองในปริมาณมากๆ พบว่ามีสาเหตุอยู่หลายประการ เช่น 1) เกษตรกรส่วนใหญ่เลือกอาชีพเพาะปลูกพืชหรือเลี้ยงกระบือเป็นอาชีพหลัก จึงทำให้ไม่มีเวลาดูแลไก่ได้อย่างเต็มที่ 2) เห็นว่าไก่พื้นเมืองมีมูลค่าต่อตัวน้อย เมื่อเทียบกับสัตว์เศรษฐกิจชนิดอื่น เช่น สุกร วัว หรือควาย จึงไม่มีความมั่นใจที่จะลงทุนเลี้ยงเป็นอาชีพหลัก 3) แรงงานในครอบครัวมีน้อยลง ส่วนแรงงานจากภายนอกมีราคาสูงขึ้น 4) ปริมาณไก่พื้นเมืองที่มีเพิ่มมากขึ้นจะส่งผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์ของข้าวเปลือกของเกษตรกรโดยตรง และเสี่ยงการเกิดโรคระบาดของไก่พื้นเมือง 5) เกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่ให้ความสำคัญหรือยอมรับการใช้วัคซีนจึงทำให้ไก่สูญเสียจากการระบาดของโรคมักเป็นประจำทุกปี และ 6) จำนวนลูกไก่ที่ผลิตได้และเลี้ยงรอดมีจำนวนน้อย

ชุมชนตำบลแม่ทราย ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของอำเภอร่องขวางอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอร่องขวาง ระยะทาง 5 กิโลเมตรและอยู่ห่างจากตัวจังหวัดแพร่ระยะทาง 30 กิโลเมตรมีพื้นที่ทั้งหมด 48,451 ไร่หรือประมาณ 77.52 ตารางกิโลเมตรเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ มีประชากรประมาณ 2,798 คน จำนวนบ้าน 651 หลังคาเรือน ประชากรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 67.62) ประกอบอาชีพทำการเกษตร เช่น ทำนา ปลูกข้าวโพด ทำไร่ยาสูบ (สำนักงานพัฒนาที่ดิน เขต 7, 2552) ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้วัตถุดิบเหล่านี้เป็นอาหารสัตว์ และใช้เป็นปัจจัยในการผลิตไก่พื้นเมืองได้ เกษตรกรในชุมชนมีการจัดตั้งกลุ่มตามความสนใจของตัวเอง เช่น เช่น กลุ่มเกษตรกรทำนา กลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียน และกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์ตำบลแม่ทราย โดยการจัดตั้งกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์มีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมกันบริหารการเลี้ยงโคกระบือ ร่วมกันอนุรักษ์และฟื้นฟูขนบธรรมเนียมการดูแลสุขภาพกระบือ การใช้แรงงานกระบือในการทำนา ตลอดจนมีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับการเลี้ยงสัตว์ด้วย โดยการประยุกต์ใช้สมุนไพรที่มีในท้องถิ่นป้องกันรักษาโรคของกระบือมาเป็นระยะเวลายาวนาน

นอกจากนี้ยังมีการขยายกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์เพิ่มเป็นกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองบ้านแม่ทราย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สมาชิกมีรายได้เสริมจากการเลี้ยงไก่พื้นเมือง สมาชิกเริ่มต้นมีจำนวน 20 คน มีไก่เฉลี่ย 20-50 ตัวต่อคน ได้รับการสนับสนุนพันธุ์ไก่และอุปกรณ์การเลี้ยงเบื้องต้นจากหน่วยงานของรัฐบาล ผู้ที่เลี้ยงไก่มากที่สุด คือนายบุญลวง เดชพรม มีไก่ประมาณ 100 ตัว

ผู้ดำเนินงานเห็นว่า การพัฒนาการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองของชุมชนบ้านแม่ทรายให้ก้าวไปสู่ระบบอาชีพการเลี้ยงแบบครบวงจรภายใต้สภาพแวดล้อมของชุมชน คือ มีฟาร์มพ่อแม่พันธุ์เป็นของตนเอง มีการนำไข่เข้าตู้ฟัก (ขนาด 900 ฟอง สนับสนุนโดยมหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ฯ) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตลูกไก่ให้มากขึ้น มีระบบป้องกันโรคระบาดทั้งการสุขาภิบาลและการทำวัคซีน ผลิตอาหารคุณภาพดีจากวัตถุดิบที่มีภายในท้องถิ่น ตลอดจนมีการสร้างเครือข่ายกับผู้เลี้ยงกลุ่มอื่นๆ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ภูมิปัญญาและข่าวสารในการเลี้ยงและการตลาดซึ่งกันและกัน โดยมีนักวิชาการเป็นผู้ดูแล และให้คำปรึกษา ซึ่งจะทำให้กลุ่มเกษตรกรนี้เป็นต้นแบบให้กับเกษตรกรรายอื่นๆ ได้ศึกษาเข้ามาเรียนรู้วิธีการสร้างอาชีพจากการเลี้ยงไก่พื้นเมือง พร้อมทั้งมีการพึ่งพาซึ่งกันและกันทางด้านพันธุ์ และการใช้ปัจจัยการผลิตภายในท้องถิ่น และมีโอกาสทำให้ฐานการผลิตไก่พื้นเมืองให้มีเพียงพอต่อความต้องการของตลาดต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างอาชีพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือของธุรกิจชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงไก่พื้นเมืองอย่างยั่งยืน
2. เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองให้สามารถเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์แบบครบวงจรได้
3. เพื่อพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรให้สามารถผลิตไก่พื้นเมืองขุนออกสู่ตลาดได้ตลอดปี
4. เพื่อให้ได้ระบบอาชีพการเลี้ยงและการจัดการไก่พื้นเมืองแต่ละระยะที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น

ขอบเขตการศึกษา

ด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบไปด้วย

1. ตัวแทนกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ อ.ร้องกวาง และอำเภอสอง จังหวัดแพร่
2. กลุ่มตัวแทนนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ

ด้านเนื้อหา

ศึกษากระบวนการเลี้ยงของกลุ่มตัวแทนเกษตรกรและกลุ่มนักศึกษา เกี่ยวกับระบบการเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์ ผลผลิต ต้นทุนการผลิต และผลตอบแทนจากการเลี้ยง

ด้านเวลา

ระยะเวลา 1 ปี ตั้งแต่วันที่ 16 กรกฎาคม 2555 ถึงวันที่ 15 กรกฎาคม 2556

เป้าหมาย

1. จัดตั้งกลุ่มผู้เลี้ยงไก่ประดู่หางดำพ่อแม่พันธุ์เพื่อการค้า จำนวน 1 กลุ่ม ซึ่งมีเกษตรกรผู้เลี้ยงพ่อแม่พันธุ์จำนวน 5 ราย มีกำลังการผลิตลูกไก่ในปีแรกประมาณ 14,400 ตัว
2. ได้รูปแบบการเลี้ยงที่เหมาะสม และเป็นທີ່ศึกษาเรียนรู้การเลี้ยงไก่พื้นเมืองเพื่อการค้าให้กับผู้ที่สนใจในจังหวัดแพร่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกษตรกรและชุมชนสามารถสร้างรายได้ และอาชีพที่ยั่งยืนอย่างมีส่วนร่วม และเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อความเข้มแข็งของชุมชนจากการสร้างอาชีพเลี้ยงไก่เสริมการผลิตเกษตรอื่นๆ
2. เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงวิชาการ ให้แก่เกษตรกร และชุมชนที่สนใจใกล้เคียง
3. เกิดแรงจูงใจของชุมชนไปสู่ชุมชนใกล้เคียงในการพัฒนาอาชีพเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ที่สามารถนำความรู้ หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาใช้ในการจัดการรูปแบบการเลี้ยงได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งยังสามารถสร้างโครงข่ายด้านอาชีพการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ของเกษตรกร

นิยามศัพท์

ต้นทุน ประกอบด้วย ต้นทุนคงที่ ต้นทุนผันแปร ซึ่งต้นทุนการผลิตจะประกอบด้วย รายการที่เป็นค่าใช้จ่ายทั้งที่เป็นค่าใช้จ่ายเงินสดและค่าใช้จ่ายที่ไม่ใช่เงินสด โดยค่าใช้จ่ายที่ไม่ใช่เงินสด ประกอบด้วย ค่าเสื่อมราคาโรงเรือน ค่าเสื่อมราคาเครื่องมือ ค่าเสียโอกาสการใช้ที่ดิน ค่าอาหารหยาบ (หญ้า) และค่าแรงงานคริวเรือน โดยค่าใช้จ่ายทางด้านเศรษฐศาสตร์ที่ไม่ได้จ่ายเป็นเงินสด จะส่งผลให้ต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์สูงกว่าต้นทุนทางบัญชีอันเป็นค่าใช้จ่ายเงินสด

รายได้ มาจากค่านวนรายได้ทั้งที่เป็นตัวเงิน จากการจำหน่ายลูกไก่และผลพลอยได้จากการเลี้ยงไก่ (ปุ๋ยมูลไก่) ที่เกษตรกรอาจจะจำหน่ายเป็นรายรับเงินสด และมูลค่าของผลพลอยได้ (ปุ๋ยมูลไก่) ในกรณีที่เกษตรกรนำไปใช้ในคริวเรือน เช่น ใช้เป็นปุ๋ยในการทำนาและทำสวน เป็นต้น

ปริมาณกำไร/ขาดทุน วิเคราะห์โดยคำนวณจาก รายได้รวมหักด้วยต้นทุนรวม ที่แยกเป็น ต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ และต้นทุนเงินสดหรือต้นทุนทางบัญชี ดังนั้นปริมาณกำไรทางเศรษฐศาสตร์ จึงต่ำกว่ากำไรเหนือต้นทุนเงินสด (กำไรทางบัญชี)

บทที่ 2

วิธีการดำเนินงาน

สถานที่ดำเนินงาน

1. พื้นที่ตำบลแม่ทราย อ.ร้องกวาง จ.แพร่จำนวน 4 ราย
2. พื้นที่ตำบลบ้านหนอง อ.สอง จ.แพร่ จำนวน 1 ราย

กลุ่มเป้าหมายในการพัฒนา

กลุ่มเป้าหมายในการพัฒนามีการคัดเลือกโดยไม่ใช่หลักความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) โดยจะคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งใช้กลุ่มตัวแทนเกษตรกรจำนวน 4 ราย และกลุ่มนักศึกษา 1 กลุ่ม (จำนวน 7 คน)

เกษตรกร

ในการศึกษาครั้งนี้ มีเป้าหมายที่จะส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ที่มีความสนใจจะศึกษาทดลองการเลี้ยงไก่พื้นเมืองพ่อแม่พันธุ์เพื่อสร้างรายได้ และเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเป็นอาชีพหลัก ซึ่งตามเงื่อนไขของโครงการนั้น เกษตรกรจะได้รับทุนอุดหนุนในการเริ่มต้นเลี้ยงได้แก่ พันธุ์ไก่ อาหาร ยา และเวชภัณฑ์ อุปกรณ์สร้างตู้ฟัก แต่จะต้องส่งเงินทุนค่าพันธุ์ไก่และค่าอาหารคืนให้กับโครงการในภายหลัง

กลุ่มนักศึกษาของมหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ

กลุ่มนักศึกษาเป็นนักศึกษาสาขาวิชาเทคโนโลยีการผลิตสัตว์ที่มีความมุ่งมั่นและต้องการที่จะพัฒนาทักษะและประสบการณ์ทางวิชาชีพ ควบคู่ไปกับการเรียนในชั้นเรียน โดยการทดลองทำธุรกิจการเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์ จุดประสงค์หลักเพื่อเพื่อผลิตลูกไก่พื้นเมืองขาย ลักษณะการดำเนินงานจะให้กลุ่มนักศึกษากลุ่มนี้ร่วมลงทุนร่วมกับโครงการโดยการซื้อพ่อแม่พันธุ์ ใช้ปัจจัยการผลิตบางส่วนจากโครงการ แต่คืนทุนกลับสู่โครงการเช่นเดียวกับเกษตรกร ส่วนมหาวิทยาลัยจะเป็นผู้สนับสนุนสถานที่และอุปกรณ์ในการเลี้ยง โดยมีอาจารย์เป็นผู้ควบคุม และให้คำปรึกษาระหว่างการดำเนินงาน โครงสร้างต้นทุนการผลิตของกลุ่มเกษตรกร

ขั้นตอนการดำเนินงาน

ขั้นที่ 1 ประชุมกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์บ้านแม่ทราย และคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการ

1. นัดหมายกลุ่มเกษตรกรเพื่อชี้แจงรายละเอียดและเงื่อนไขการเข้าร่วมโครงการ
2. รับสมัครเกษตรกรและผู้สนใจเข้าร่วมโครงการ

ขั้นที่ 2 จัดตั้งกลุ่มผู้เลี้ยงไก่ประดู่หางดำบ้านแม่ทราย

จัดประชุมผู้เข้าร่วมโครงการเพื่อจัดตั้งกลุ่ม และสรรหาคณะกรรมการดำเนินงาน

ขั้นที่ 3 วางแผนและเตรียมความพร้อมในการดำเนินงาน

1. สมาชิกในกลุ่มร่วมกันวางแผน และกำหนดเป้าหมายการดำเนินงาน
2. ถ่ายทอดความรู้หลักการเตรียมโรงเรือน และการสุขาภิบาล สำหรับไก่พ่อแม่พันธุ์ระยะต่างๆ
3. สมาชิกปรับปรุงโรงเรือน พื้นที่ที่ใช้เลี้ยง และเตรียมอุปกรณ์การเลี้ยง
4. นำสมาชิกศึกษาดูงานการเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์ในฟาร์มเครือข่ายไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่
5. ตัวแทนเกษตรกรเตรียมแนวทางในการสร้าง/ปรับปรุงโรงเรือนของตนเองตามความพร้อมและความเหมาะสมในแต่ละสภาพพื้นที่

ขั้นที่ 4 ดำเนินโครงการ

1. จัดหาไก่พ่อแม่พันธุ์และอาหารให้กับสมาชิกแต่ละราย
2. ถ่ายทอดความรู้ด้านการเลี้ยง การจัดการไก่พ่อแม่พันธุ์ และการผลิตอาหารต้นทุนต่ำโดยการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น
3. ตัวแทนเกษตรกรเตรียมแนวทางในการเลี้ยงของตนเองตามความพร้อมและความเหมาะสม
4. ติดตามผลการเลี้ยง ให้คำแนะนำ และร่วมแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นระยะๆ ตามอายุไก่
5. สร้างตู้ฟักไข่สำหรับกลุ่มโดยประยุกต์จากตู้ฟักในระบบอุตสาหกรรม

ขั้นที่ 5 เก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจำแนกออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview Guide) ประกอบไปด้วย
 - 1.1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่ม
 - 1.2. ผลผลิต

1.3. โครงสร้างและสัดส่วนต้นทุนการผลิต

1.4. ผลตอบแทน

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบไปด้วย 2 ส่วนเนื้อหา คือ

2.1. ข้อมูลด้านระบบการเลี้ยง และด้านการตลาด ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview Guide)

2.2. ข้อมูลด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการประยุกต์ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นที่มีอยู่เพื่อประยุกต์ใช้ในการเลี้ยงและการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการเลี้ยง โดยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสังเกต (Observation)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) สัดส่วนร้อยละ (Percentage)

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เชื่อมโยงเนื้อหาตามหลักวิชาการ จากนั้นนำเสนอด้วยวิธีการพรรณนา (Descriptive)

3. นำข้อมูลจากข้อที่ 1 และ 2 มาวิเคราะห์ SWOT Analysis เพื่อศึกษาศักยภาพในการพัฒนาเป็นอาชีพหลักให้กับเกษตรกร

บทที่ 3

ผลการดำเนินงาน

ข้อมูลทั่วไปของสมาชิก

สมาชิกกลุ่มผู้เลี้ยงไก่ประดู่หางดำของชุมชนบ้านแม่ทราย จำนวน 5 รายที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์และผลิตลูกไก่ เพื่อจำหน่ายให้กลุ่มผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองรายอื่นในชุมชนใกล้เคียง สมาชิกทุกรายเลี้ยงไก่ในโรงเรือนแบบกึ่งขังกึ่งปล่อย (Semi-intensive System) ด้วยอาหารสำเร็จรูปและเสริมด้วยอาหารหยาดธรรมชาติที่มีในท้องถิ่น

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปและการเตรียมพื้นที่โรงเรือนของสมาชิกก่อนเริ่มโครงการมีรายละเอียด ดังนี้ (ตารางที่ 1)

1. สมาชิกมีอายุระหว่าง 22-60 ปี มีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองตั้งแต่ 1 - 35 ปี ซึ่งนายบุญลวงเป็นเกษตรกรที่เป็นผู้มีประสบการณ์และเป็นแกนนำกลุ่ม ที่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองได้เป็นอย่างดี และมีระบบการบันทึกข้อมูลทั้งด้านการผลิตและการตลาด สมาชิกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา (ร้อยละ 60.00) มี 1 รายที่เป็นข้าราชการบำนาญ ที่เหลือเป็นกลุ่มนักศึกษา (สาขาเทคโนโลยีการผลิตสัตว์) จำนวน 7 คน
2. สมาชิกที่เป็นเกษตรกรมีภาระหนี้สิน 69,000-1,000,000 บาท/ครัวเรือน
3. มีที่ดินของครัวเรือนตั้งแต่ 2 -13 ไร่ มีพื้นที่ใช้ในการเลี้ยงไก่ ตั้งแต่ 50-200 ตารางวา สำหรับเกษตรกรที่มีพื้นที่มาก จะเป็นการใช้พื้นที่ร่วมกับการผลิตเกษตรอื่นๆ (สวนไม้ผล)
4. การจัดการด้านอาหารของสมาชิกที่มีประสบการณ์เลี้ยงไก่อาก่อน ใช้อาหารหยาดที่มีในพื้นที่ ได้แก่ ปลาช่อน รำ ผสมกับอาหารสำเร็จรูปปริมาณ 0.5-4 กิโลกรัมต่อวัน แต่ยังคงมีความแตกต่างในระดับการใช้งานแต่ละราย
5. แรงงานที่ใช้ในการผลิต สมาชิกทุกรายใช้แรงงานครัวเรือนในการทำกิจกรรม (เลี้ยงไก่) 1-2 คน/ครัวเรือน มีชั่วโมงการทำงานในการเลี้ยงไก่เฉลี่ย 1.5 ชม.ต่อวัน (1-2 ชม./วัน)
6. การใช้ที่ดินและการสร้างโรงเรือน สมาชิกมีโรงเรือนเพื่อการผลิต จำนวน 1 โรง มีขนาด 18-72 ตารางเมตร ส่วนใหญ่เป็นการปรับปรุงโรงเรือนที่มีอยู่เดิม โดยใช้วัสดุที่หาได้ในพื้นที่ ได้แก่ ไม้ไผ่ และไม้เก่าที่มีอยู่แล้ว อายุการใช้งาน 5 ปี

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและปัจจัยสนับสนุนการผลิตของสมาชิกในโครงการ

รายการ	ยอดขวัญ	บุญล่วง	ฮึด	เรียน	กลุ่มนักศึกษา
1.อายุ (ปี)	60	53	46	50	21
2.ประสบการณ์เลี้ยงไก่พื้นเมือง (ปี)	1	35	1	26	1
3.อาชีพหลัก	ข้าราชการบำนาญ และทำสวน	ทำนา	ทำนา	ทำนา	นักศึกษา
-รายได้ (บาท/ปี)	25,000	200,000	120,000	300,000	150,000
4.อาชีพรอง	เลี้ยงไก่	เลี้ยงไก่	เลี้ยงไก่	ก่อสร้าง เลี้ยงไก่	-
5.หนี้สิน (บาท)	1,000,000	-	100,000	69,000	-
6.สภาพการถือครองที่ดิน	13ไร่ (โฉนด)	2ไร่ (โฉนด)	13 ไร่ (สปก.)	4 ไร่ (สปก.) 4ไร่ (นส3ก.)	-
7.พื้นที่เลี้ยง (ตารางวา)	100	200	50	50	50
8.แปลงหญ้า (ตารางวา)	-	-	-	-	-
9.ประเภทอาหารหยาบ (ใช้ผสมกับอาหารสำเร็จรูป)	หยาวกกล้วย	หยาวกกล้วย	หยาวกกล้วย	หยาวกกล้วย	-
-อัตราส่วนโดยประมาณต่อการให้อาหารต่อวัน (กก.)	3	1-4	0.5 -3	1-4	-
10.ขนาดโรงเรือน (ตรม.)	72	12	12	48	24
11.ระยะเวลาในการเลี้ยงไก่ (ชม./วัน)	2	2	2	2	2
12.จำนวนแรงงานครัวเรือน	1	2	1	1	1

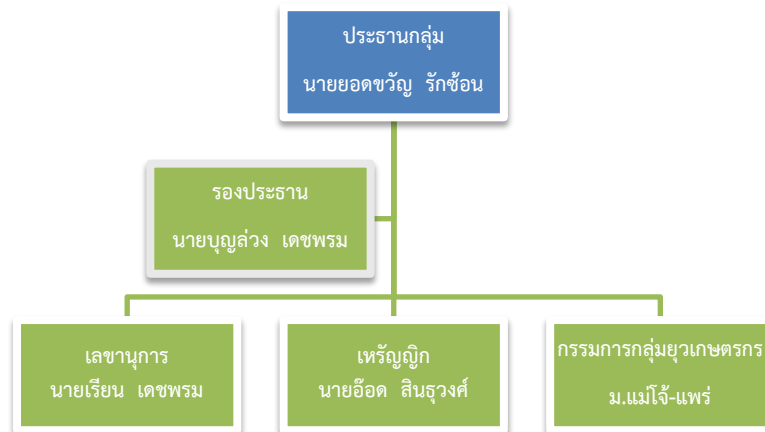
ตารางที่ 1 (ต่อ)

รายการ	ยอดขวัญ	บุญลวง	ฮึด	เรียน	กลุ่มนักศึกษา
13.จำนวนโรงเรียน	1	1	1	1	1
13.1 โครงสร้าง	โครงสร้างไม้เนื้อแข็ง ล้อมด้วยตาข่าย พื้นโรงเรียนเป็น พื้นดิน	-โครงสร้างไม้เนื้อ แข็งใช้ตาข่ายชิง เป็นผนัง พื้น โรงเรียนเป็นดิน	-เสาไม้เนื้อแข็ง พื้นซีเมนต์ใช้ตา ตาข่ายชิงเป็น ผนัง	เสาและโครง หลังคาเป็นไม้ เนื้อแข็ง พื้นโรงเรียนเป็น พื้นดิน	เสาและโครง หลังคาเป็นไม้ กันพื้นที่ด้วยอวน และไม้ไผ่ซีก พื้นดิน
13.2 ชนิดหลังคา	สังกะสี	สังกะสี	สังกะสี	สังกะสี	สังกะสี
13.3 การใช้งาน	ปรับปรุงจากโรงเรียน สุกร ใช้งานมา 2 ปี	ปรับปรุงโรงเรียน เดิมใช้งานมาแล้ว 2 ปี	ตัดแปลงจาก โรงเรียนสุกร	สร้างใหม่	โรงเรียน
13.4 อายุการใช้งาน (ปี)	5	5	5	5	5
14. อุปกรณ์ให้น้ำและอาหาร	มี	มี	มี	มี	มี
15. รั้วไข่	ไม้ไผ่สาน	ไม้ไผ่สาน	ไม้ไผ่สาน	ไม้ไผ่สาน	สังกะสี

หมายเหตุ รวบรวมข้อมูลจากเกษตรกร วันที่ 27 มิถุนายน 2556

คณะกรรมการประจำกลุ่มผู้เลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่

การเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ของสมาชิกและกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ฯ เริ่มต้นจากการประชุมเพื่อทำความเข้าใจกับกลุ่มสมาชิกเกี่ยวกับเป้าหมายและการดำเนินโครงการ รวมถึงข้อกำหนดต่างๆ จากนั้นได้จัดตั้งกลุ่มผู้เลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์ประดู่หางดำเชียงใหม่ของชุมชนบ้านแม่ทรายขึ้นมาใหม่ โดยมีการคัดเลือกคณะทำงานของกลุ่มสมาชิก ดังนี้

ภาพที่ 1 โครงสร้างการบริหารกลุ่มผู้เลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์ประดู่หางดำเชียงใหม่

ภาพที่ 2 การประชุมเพื่อชี้แจงข้อกำหนดของโครงการ

ข้อตกลงเบื้องต้นของการดำเนินงาน

คณะทำงานของกลุ่มผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองพ่อแม่พันธุ์เพื่อการค้า ได้ร่วมกันกำหนดภาระหน้าที่ในการทำงานของแต่ละตำแหน่งงาน และร่างข้อกำหนดเบื้องต้นของกลุ่มสมาชิกผู้เลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์ประดู่หางดำเชียงใหม่ชุมชนบ้านแม่ทราย เพื่อเป็นกรอบในการทำงานดังนี้

1. ทุกคนช่วยกันรักษาเงินกองทุนในโครงการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำ
2. สมาชิกต้องมีไก่เหลือเมื่อสิ้นสุดโครงการไม่น้อยกว่า 70% ยกเว้นเกิดจากเหตุสุดวิสัย
3. ห้ามขายหรือแลกเปลี่ยนไก่ในโครงการกับบุคคลภายนอก
4. ต้องรักษาสายพันธุ์ไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ให้ดี
5. สมาชิกต้องคืนเงินให้โครงการทั้งหมดภายใน 3 ปี โดยคืนในปีที่ 1, 2 และ 3 เท่ากับ 25, 50 และ 25% ของเงินทุนที่ได้รับตามลำดับ
6. มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ ฯ จะสนับสนุนการผสมอาหารสัตว์ให้กับสมาชิกในกลุ่ม

ภาพที่ 3 การคัดเลือกคณะกรรมการของกลุ่มผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองพ่อแม่พันธุ์เพื่อการค้า

การวางแผนการผลิต

นอกจากนี้ สมาชิกได้ร่วมกันกำหนดเป้าหมายการผลิตลูกไก่ของกลุ่ม โดยประมาณการจากจำนวนลูกไก่ที่ผลิตได้ 45 ตัวต่อแม่ต่อปี ในปีแรกของการผลผลิต (ม.ค. – ธ.ค. 56) กลุ่มจะสามารถผลิตลูกไก่ประดู่หางดำได้จำนวน 14,400 ตัว แบ่งลูกไก่ จำนวน 600 ตัว มาเลี้ยงเองเพื่อใช้เป็นพ่อแม่พันธุ์ทดแทน สามารถประมาณการกำลังการผลิตลูกไก่ในปีต่อไปได้ 18,000 ตัว แผนการผลิตลูกไก่และไก่พ่อแม่พันธุ์ทดแทนของสมาชิกแต่ละราย แสดงไว้ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แผนการผลิตไก่ประดู่หางดำของโครงการ

หน่วย: ตัว

ลำดับ	สมาชิกในกลุ่ม	กำลังการผลิต ปีที่ 1			พ่อพันธุ์ทดแทน		แม่พันธุ์ทดแทน		ลูกไก่แรกเกิด จำนวน	ลูกไก่แรกเกิด ปี การผลิตที่ 2
		พ่อพันธุ์	แม่พันธุ์	จำนวนลูกไก่	เลี้ยง	คัดไว้	เลี้ยง	คัดไว้		
1	นายยอดขวัญ บุญซ้อน	10	40	1,800	15	13	60	50	1,725	2,250
2	นายบุญลวง เดชพรม	20	80	3,600	30	25	120	100	3,450	4,500
3	นายเรียน เดชพรม	20	80	3,600	30	25	120	100	3,450	4,500
4	นายอ้อด สินธุวงศ์	20	80	3,600	30	25	120	100	3,450	4,500
5	กลุ่มนักศึกษา	10	40	1,800	15	12	60	50	1,725	2,250
รวม		80	320	14,400	120	100	480	400	13,800	18,000

ภาพที่ 4 คณะทำงานร่วมกันร่างข้อกำหนดเบื้องต้นและวางแผนการดำเนินงาน

แผนการตลาด

1. กลุ่มลูกค้าของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองพ่อแม่พันธุ์ คือ กลุ่มผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองเพื่อขุนในชุมชน เกษตรกรกลุ่มผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองในจังหวัดแพร่ และเครือข่ายผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองในภาคเหนือ
2. กลุ่มลูกค้าของผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองขุน คือ ผู้ขายไก่สดในตลาดท้องถิ่น ผู้ชำแหละไก่ และผู้ค้าไก่สดในเขตจังหวัดแพร่

การศึกษาดูงานการเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์

การศึกษาเรียนรู้การเลี้ยงไก่พื้นเมืองพ่อแม่พันธุ์ของสมาชิกผู้เลี้ยงได้รับการให้คำแนะนำโดยที่ปรึกษาโครงการเป็นระยะ โดยการเข้าไปเยี่ยมชมและติดตามผลการดำเนินงาน พร้อมทั้งได้นำสมาชิกไปศึกษาดูงานรูปแบบการจัดการพ่อแม่พันธุ์ ณ ฟาร์มต่างๆ ดังนี้

1. ฟาร์มสัตว์ปีกของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่
2. ฟาร์มเครือข่ายผู้เลี้ยงไก่ประดู่หางดำพ่อแม่พันธุ์ และไก่ขุนขนาดใหญ่ จังหวัดเชียงใหม่
3. ฟาร์มเครือข่ายผู้เลี้ยงไก่ประดู่หางดำพ่อแม่พันธุ์ และไก่ขุนขนาดเล็ก จังหวัดลำพูน
4. ฟาร์มไก่พื้นเมือง มหาวิทยาลัยขอนแก่น
5. ฟาร์มไก่พื้นเมืองลูกผสม จังหวัดมหาสารคาม

การศึกษาดูงานแต่ละครั้ง สัตวบาลประจำฟาร์ม หรือเจ้าของกิจการเป็นผู้ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการไก่รุ่น ไก่พ่อแม่พันธุ์ระยะให้ผลผลิต และการฟักไข่ที่ถูกต้อง ซึ่งทำให้สมาชิกได้รับความรู้และมีแนวทางในการจัดการเลี้ยงไก่โดยการประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้รับให้เข้ากับสภาพฟาร์มของตนเอง

(ก)

(ข)

(ค)

(ง)

(จ)

(ฉ)

ภาพที่ 5 โครงการศึกษาดูงาน

- (ก) การให้คำแนะนำการเตรียมโรงเรือน
- (ค) การศึกษาดูงานการเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์รุ่น
- (จ) การศึกษาดูงานการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม

- (ข) การศึกษาดูงานการเลี้ยงลูกไก่พ่อแม่พันธุ์
- (ง) การศึกษาดูงานการฟักไข่โดยตู้ฟักอัตโนมัติ
- (ฉ) การศึกษาดูงานฟาร์มไก่มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ลักษณะโรงเรือนและพื้นที่

ฟาร์มของเกษตรกรรายนี้ ตั้งอยู่ที่ ต.บ้านหนูน อ.สอง จ.แพร่ ซึ่งอยู่ห่างไกลจากชุมชนบ้านแม่ทราย ประมาณ 45 กิโลเมตร อยู่ในพื้นที่ทำการเกษตรซึ่งอยู่นอกชุมชน จึงยังไม่มีไฟฟ้าเข้าถึง แต่เกษตรกรมีบ่อน้ำบาดาลที่ใช้อุปโภคและบริโภคได้ ตลอดจนสามารถใช้เลี้ยงไก่ได้เป็นอย่างดี

โรงเรือนที่ใช้เลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์ปรับปรุงจากคอกเลี้ยงสุกรขุน ขนาด 2 X 10 เมตร หลังคาเป็นแบบเพิงหมาแหงน มุงด้วยสังกะสี ผนังโรงเรือนกันด้วยซาแลน พื้นโรงเรือนปูด้วยแกลบ หนาประมาณ 5 ซม. เกษตรกรติดตั้งรังไข่ที่ทำจากตะกร้าไม้ไผ่บนคานไม้ที่ผนังโรงเรือนทั้งสามด้าน ภายในรังไข่กรุด้วยฟางข้าว อุปกรณ์ให้น้ำและอาหารใช้ภาชนะพลาสติกแบบแขวน

พื้นที่ภายนอกโรงเรือนเป็นพื้นที่สวนผลไม้ กันด้วยซาแลนมีขนาด 10 X 20 เมตร เพื่อเป็นพื้นที่ให้ไก่ได้คุ้ยเขี่ยหาอาหารเสริม พร้อมทั้งออกกำลังกายและคลายความเครียดจากการเลี้ยงขังในโรงเรือน

รูปแบบการเลี้ยงและการจัดการ

รูปแบบการเลี้ยง

รูปแบบการเลี้ยงไก่ ใช้วิธีการเลี้ยงแบบกึ่งขังกึ่งปล่อย โดยให้อาหารผสมภายในโรงเรือน ในช่วงเช้า หลังจากนั้นจะปล่อยให้ไก่ออกจากโรงเรือนเพื่อให้ไก่ได้ใช้ชีวิตอย่างอิสระ ในช่วงเย็นนำอาหารเสริมมาให้กับไก่กินก่อนจะให้ไก่กลับเข้านอนในโรงเรือน

ภาพที่ 6 สภาพภายในโรงเรือนเลี้ยงไก่ของนายยอดขวัญ บุญซ้อน

เนื่องจากบริเวณพื้นที่เลี้ยงไก่ของสมาชิกรายนี้ เป็นพื้นที่ที่ยังไม่มีไฟฟ้าเข้าถึง การจัดการเรื่องแสงในช่วงระยะไก่อุ่นเพื่อพัฒนาระบบสืบพันธุ์ของไก่อจึงยังไม่สามารถกระทำได้ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อการผลิตในระยะต่อไป

ภาพที่ 7 บริเวณพื้นที่ภายนอกโรงเรือน

อาหารและการให้อาหาร

ในช่วงแรกของการเลี้ยง สมาชิกใช้อาหารผสมสำหรับไก่อุ่น ซึ่งมีปริมาณโภชนะตามคำแนะนำของกรมปศุสัตว์ (ตารางผนวกที่ 1) ซึ่งผลิตจากโรงผสมอาหารของสาขาเทคโนโลยีการผลิตสัตว์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ อาหารผสมที่ผลิตให้เป็นอาหารที่ผสมวัตถุดิบทุกชนิด ยกเว้นรำละเอียดที่สมาชิกนำมาเติมเองจนครบตามสัดส่วนในสูตรอาหาร สำหรับปริมาณอาหารผสมที่ให้ต่อวันในช่วงระยะไก่อุ่น เกษตรกรให้อาหารตามปริมาณที่ใกล้เคียงกับคำแนะนำของกรมปศุสัตว์ ร่วมกับการเสริมหยวกกล้วยที่หาได้ในท้องถิ่น

เมื่อไก่อ่อแม่พันธุ์มีอายุประมาณ 20 สัปดาห์ ได้เปลี่ยนสูตรอาหารจากการอาหารไก่อุ่นเป็นอาหารไก่อ่อแม่พันธุ์ ซึ่งมีการปรับปริมาณโภชนะให้สอดคล้องกับความต้องการของไก่ในระยะให้ผลผลิต การให้อาหารผสมจะให้ไก่กินทุกวันตามปริมาณที่ไก่อต้องการร่วมกับการเสริมหยวกกล้วย เช่นเดียวกับการเลี้ยงไก่อุ่น

การสุขาภิบาล

การจัดการด้านสุขาภิบาลเบื้องต้นของสมาชิกรายนี้ ใช้วิธีการป้องกันโดยการสร้างรั้วลวดหนามป้องกันคนผ่านเข้าออก ประกอบกับอยู่ในพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจต่างๆ เช่น ข้าว ข้าวโพด และสวนผสมไม้ ไม่มีมีผู้คนสัญจรผ่านไปมามากนัก นอกจากนี้บริเวณโดยรอบฟาร์มไม่มีสัตว์เลี้ยงชนิดอื่น

อยู่เลย จึงทำให้ไม่พบปัญหาเกี่ยวกับการเกิดโรคระบาด สำหรับการกำจัดไก่ตาย ใช้วิธีการฝังบริเวณ ขอบรั้วของพื้นที่ที่ใช้เลี้ยง

ทุนที่ได้รับการจัดสรรจากโครงการ

สมาชิกสมัครใจเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์ จำนวน 50 ตัว และขอรับการสนับสนุนอาหารผสม สำหรับใช้เลี้ยงไก่รุ่นด้วย พร้อมกันนี้ ทางโครงการได้จัดสรรเงินสนับสนุนค้ายาและเวชภัณฑ์ให้กับไก่ 50 ตัวนี้ด้วย ทุนที่สมาชิกได้รับการจัดสรรจากโครงการแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ทุนที่ได้รับจัดสรรสำหรับรูปแบบการเลี้ยงที่ 1

ลำดับ	รายการ	จำนวน	ราคาต่อหน่วย (บ.)	ต้นทุน (บ.)	การคืนทุน
1	ค่าพันธุ์ไก่	50 ตัว	150	7,500	คืน
2	ค่าอาหารไก่	312.5 กก.	15	4,687.50	คืน
3	ค้ายาและเวชภัณฑ์	50 ตัว	25	1,250	ไม่คืน
รวม				13,437.50	12,187.50

ผลการดำเนินงาน

ผลการดำเนินงานการเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์ของสมาชิกรายนี้ มีดังนี้

1. ไก่มีอัตราการเลี้ยงรอดต่ำมาก เพียง 28% เนื่องจากเกิดสูญเสียระหว่างการเลี้ยงช่วง 3 เดือนแรกเป็นจำนวนมาก สาเหตุเนื่องจากสุนัขเล็ดรอดเข้ามากัดไก่ ทำให้มีเหลือพ่อแม่พันธุ์เพียง 3 และ 11 ตัวตามลำดับ
2. ไม่สามารถผลิตลูกไก่ออกจำหน่ายได้ เนื่องจากไข่ฟักถูกจิกกินโดยไก่ที่เหลืออยู่ในเล้า

โครงสร้างและสัดส่วนต้นทุนการผลิต

ในการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตของสมาชิกรายนี้ มีรายละเอียดโครงสร้างต้นทุนการผลิต ลูกไก่ดังนี้

- 1) ต้นทุนคงที่ ประกอบด้วย ค่าเสื่อมราคาโรงเรือน ค่าเสื่อมราคาเครื่องมือและอุปกรณ์ และค่าเสียโอกาสการใช้ที่ดินซึ่งเป็นต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ เท่ากับ 1,360 บาท (ร้อยละ 2.58)
- 2) ต้นทุนผันแปร ประกอบด้วย ค่าพันธุ์ไก่ (พ่อแม่พันธุ์) ค่าอาหาร ค่าสาธารณูปโภค ค่าแรงงาน ค่าเวชภัณฑ์ และวัสดุอื่นๆ ค่าใช้จ่ายที่เป็นต้นทุนผันแปรส่วนใหญ่เป็นต้นทุนเงินสด (ต้นทุนทางบัญชี) ยกเว้น ค่าแรงงานที่เกษตรกรใช้แรงงานครัวเรือน ซึ่งเกษตรกรไม่ได้จ่ายเป็นเงินสด ต้นทุนผันแปรรวมเท่ากับ 51,431.50 บาท (ร้อยละ 97.42) ต้นทุน 3 รายการหลัก ประกอบด้วย

ค่าอาหาร 24,637.50 บาท (ร้อยละ 46.67) ค่าแรงงาน 18,250 บาท (ร้อยละ 34.57) และค่าพันธุ์ 1,050 บาท (ร้อยละ 1.99) ซึ่งหักค่าสูญเสียไก่พ่อแม่พันธุ์ออกไปแล้ว

3) ต้นทุนรวม เป็นผลรวมของต้นทุนคงที่และต้นทุนผันแปร เท่ากับ 52,791.50 บาทโดยเป็นต้นทุนเงินสด 33,547.50 บาท หรือร้อยละ 63.55 (ตารางที่ 4)

รายได้และกำไรจากการผลิตลูกไก่

สมาชิกไม่มีรายได้จากการขายลูกไก่ มีเพียงแต่ผลพลอยได้ (ปุ๋ยมูลไก่) จำนวน 400 บาท จึงทำให้สมาชิกรายนี้ขาดทุนทางเศรษฐศาสตร์ และขาดทุนเหนือต้นทุนเงินสด เป็นจำนวนเงิน 52,791.50 และ 33,547.50 บาท ตามลำดับ (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 โครงสร้างและสัดส่วนต้นทุนของรูปแบบการเลี้ยงที่ 1

โครงสร้างต้นทุน	จำนวน	ร้อยละ
1. ต้นทุนคงที่	1,360.00	2.58
1.1 ค่าเสื่อมโรงเรือน	600.00	1.14
1.2 ค่าเสื่อมเครื่องมือ	-	-
- เครื่องสับหญ้า	-	-
1.3 ค่าเสื่อมวัสดุ	510.00	0.97
- ถังอาหาร	160.00	0.30
- ถังน้ำ	125.00	0.24
- หลอดไฟ	-	-
- รางไข่	225.00	0.43
1.4 ค่าบำรุงรักษาโรงเรือน	-	-
1.5 ค่าบำรุงรักษาเครื่องมือ	-	-
- เครื่องสับหญ้า	-	-
1.6 ค่าบำรุงรักษาอุปกรณ์	-	-
- หลอดไฟกก	-	-
1.7 ค่าเสียโอกาสการใช้ที่ดิน	250.00	0.47
2. ต้นทุนผันแปร	51,431.50	97.42
2.1 ค่าพันธุ์ไก่	1,050.00	1.99
- ค่าพ่อพันธุ์ (พันธุ์แท้)	225.00	0.43
- ค่าแม่พันธุ์ (พันธุ์แท้)	825.00	1.56
2.2 ค่าอาหารไก่	24,637.50	46.67
- อาหารสำเร็จรูป ผสมเองใช้ในกลุ่ม	24,637.50	46.67
- ค่าอาหารหยาบ	-	-
ข้าวโพด		

ตารางที่ 4 (ต่อ)

โครงสร้างต้นทุน	จำนวน	ร้อยละ
ปลายข้าว		
รำข้าว		
2.3 ค่าสาธารณูปโภค	360.00	0.68
- ค่าไฟฟ้า	-	-
- ค่าน้ำ	360.00	0.68
- ค่าพลังงาน/น้ำมันเชื้อเพลิง	-	-
2.4 ค่าแรงงาน	18,250.00	34.57
- แรงงานจ้าง	-	-
- แรงงานครัวเรือน	18,250.00	34.57
2.5 ค่าเวชภัณฑ์ และอื่นๆ	1,824.00	3.46
- วัคซีน	240.00	0.45
- น้ำยาฆ่าเชื้อ	384.00	0.73
- อื่นๆ	1,200.00	2.27
2.6 ค่าวัสดุอื่นๆ	360.00	0.68
2.7 ค่าสูญเสียไปพ่อแม่พันธุ์	4,950.00	9.38
ต้นทุนรวม	52,791.50	100.00
ต้นทุนเงินสดรวม	33,547.50	63.55
3. รายได้		
3.1 รายได้จากการจำหน่ายไก่	0.00	0.00
- ลูกไก่	0.00	
ปริมาณลูกไก่ต่อปี (ตัว)	-	
ปริมาณลูกไก่ต่อเดือน (ตัว)	-	
ราคาจำหน่ายต่อตัว	-	
3.2 การจำหน่ายผลพลอยได้ (ปุ๋ยมูลไก่)	400.00	100.00
รายได้รวม	400.00	
รายได้เหนือต้นทุนเงินสด	0.00	
กำไร (ขาดทุน) ทางเศรษฐศาสตร์	- 52,391.50	
กำไร (ขาดทุน) เหนือต้นทุนเงินสด	- 33,547.50	

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

เกษตรกรเป็นข้าราชการที่ปลดเกษียณแล้ว อาจมีความรู้และประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองไม่มากนัก แต่เกษตรกรมีความตั้งใจและเอาใจใส่การเลี้ยงมาก ประกอบกับพื้นที่ที่ใช้เลี้ยงเป็นสถานที่ห่างไกลชุมชนและไม่เคยใช้เลี้ยงสัตว์มาก่อน จึงทำให้ไม่พบปัญหาโรคระบาดหรือไก่ป่วย

ระหว่างการเลี้ยง แต่อย่างไรก็ตาม วัสดุที่ใช้กันพื้นที่ปล่อยลานมีความแข็งแรงน้อยมากทำให้ศัตรูธรรมชาติของไก่ (สุนัข) สามารถเข้ามากัดไก่ที่เลี้ยงได้ และการเลี้ยงไก่ไม่ประสบผลสำเร็จสำหรับสมาชิกรายนี้

การเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์รูปแบบที่ 2

ผู้เข้าร่วมโครงการ: นายบุญลวง เดชพรม
ตำแหน่ง: รองประธานกลุ่ม
ที่อยู่: 6 หมู่ 2 ต.แม่ทราย อ.ร้องกวาง
จ.แพร่
เบอร์โทรศัพท์: 087-0158072

ลักษณะการดำเนินงาน

1. จำนวนที่เลี้ยง: ไก่พ่อแม่พันธุ์ 20 ตัว
ไก่แม่พันธุ์ 80 ตัว
2. วันที่เริ่มดำเนินงาน: 22 กันยายน 2555
3. ประเภทไก่ที่เลี้ยง: ไก่พ่อแม่พันธุ์ (อายุไก่ที่เริ่มเลี้ยง 12 สัปดาห์) และไก่ขุน
4. การฟักไข่: ให้แม่ไก่ฟัก และใช้ตู้ฟัก

ลักษณะโรงเรือน และพื้นที่

โรงเรือนที่ใช้เลี้ยงไก่ของสมาชิกรายนี้ อยู่ในพื้นที่พักอาศัย โดยมีการจัดสรรพื้นที่ด้านหลัง เป็นพื้นที่สำหรับเลี้ยงไก่ มีการใช้ทรัพยากรด้านสาธารณูปโภคร่วมกับที่พัก เช่น ระบบฟ้าและน้ำประปา

โรงเรือนไก่พ่อแม่พันธุ์ปรับปรุงจากโรงเรือนเดิมที่เคยเลี้ยงไก่ลูกผสมมาก่อน มีการดัดแปลงรูปแบบโรงเรือนให้ระบายอากาศได้ดี โดยการใช้ตาข่ายพลาสติกและอวนซึ่งเป็นผนังโรงเรือนทั้ง 3 ด้าน อีกด้านหนึ่งติดกับกำแพงรั้ว โรงเรือนมีขนาด 2.5 X 10 เมตร หลังคาเป็นแบบจั่วชั้นเดียว มุงด้วยสังกะสี พื้นโรงเรือนเป็นดินร่วน มีการติดตั้งคอนกรีต และรั้วซี่ที่ทำจากตะกร้าไม้ไผ่ อุปกรณ์ให้น้ำและอาหารใช้ภาชนะพลาสติกแบบแขวน

ภาพที่ 8 ลักษณะของโรงเรือนที่ใช้เลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์ที่ได้รับการปรับปรุงแล้ว

พื้นที่ภายนอกโรงเรือนเป็นพื้นที่โล่ง กั้นด้วยอวนมีพื้นที่ขนาด 20 X 30 เมตร พร้อมกับจัดอุปกรณ์ให้น้ำวางไว้ให้ไก่เป็นจุดๆ เพื่อให้ไก่ได้ออกกำลังกายคุ้ยเขี่ยหาอาหารเสริม

ภาพที่ 9 พื้นที่สำหรับการเลี้ยงไก่ภายนอกโรงเรือน

รูปแบบการเลี้ยงและการจัดการ

รูปแบบการเลี้ยง

การเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์ใช้วิธีการเลี้ยงแบบกึ่งขังกึ่งปล่อย โดยให้อาหารผสมในโรงเรือน แล้วปล่อยให้ไก่ออกมาคุ้ยเขี่ยหาอาหารภายนอกโรงเรือน จากนั้นสมาชิกรายนี้จะออกไปทำงานที่ไร่ข้าวโพด ในช่วงเย็นจึงจะนำอาหารเสริม เช่น หญ้าสด พืชในท้องถิ่น มาให้กับไก่กินก่อนจะให้ไก่กลับเข้านอนในโรงเรือน

สมาชิกรายนี้ใช้เทคนิคการให้แสงในช่วงระยะไก่อุ่นหลังจากไก่อีอายุได้ 20 สัปดาห์ เพื่อกระตุ้นการพัฒนาระบบสืบพันธุ์ตามคำแนะนำของที่ปรึกษา โดยการให้แสงเพิ่มขึ้นจากความยาวแสงตามธรรมชาติสัปดาห์ละ 0.5 - 1 ชั่วโมง และให้คงที่ที่ 16 ชั่วโมงในช่วงระยะให้ผลผลิตไข่

อาหารและการให้อาหาร

อาชีพหลักของคนในชุมชนและตัวสมาชิกเองคืออาชีพเพาะปลูก จึงสามารถหาวัตถุดิบอาหารสัตว์หลัก เช่น รำ และข้าวโพด ได้ง่าย และมีราคาถูก การผลิตอาหารสำหรับเลี้ยงไก่ใช้การผสมหัวอาหารกับวัตถุดิบหลักที่ตนเองมีและ/หรือหาซื้อมาได้ภายในชุมชน โดยทางมหาวิทยาลัยจะผสมหัวอาหารให้ แล้วสมาชิกรับมาเติมข้าวโพดบด ปลายข้าว และรำละเอียดเองตามปริมาณที่มีอยู่ในสูตรอาหาร ซึ่งส่งผลให้ต้นทุนค่าอาหารลดต่ำลง

ปริมาณอาหารผสมให้ตามมาตรฐานการกินอาหารของไก่พื้นเมืองที่แนะนำโดยกรมปศุสัตว์ โดยให้อาหารผสมในช่วงเช้าและเย็น ร่วมกับการเสริมอาหารตามธรรมชาติ เช่น หอยกกล้วย หญ้า และพืชที่หาได้ในท้องถิ่น

การสุขภาพ

สมาชิกรายนี้มีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่อีก่อน จึงมีความรู้และความเข้าใจในหลักการสุขภาพพอสมควร ซึ่งสมาชิกได้ขอรับการสนับสนุนน้ำยาฆ่าเชื้อและวัคซีนป้องกันโรคจากสำนักงานปศุสัตว์อำเภอร้องกวางมาใช้ในช่วงแรกของการเลี้ยง แต่อย่างไรก็ตาม ตัวสมาชิกก็ไม่สามารถควบคุมการสุขภาพให้เข้มงวดได้ เนื่องจากพื้นที่โดยรอบมีเพื่อนบ้านเลี้ยงไก่ และมีการไปมาหาสู่กันตลอดเวลา

ทุนที่ได้รับการจัดสรรจากโครงการ

สมาชิกมีความต้องการเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์ จำนวน 100 ตัว และขอรับการสนับสนุนหัวอาหารเพื่อใช้เลี้ยงไก่ด้วย พร้อมกันนี้ ทางโครงการได้จัดสรรเงินสนับสนุนค่ายาและเวชภัณฑ์ให้กับไก่อังกล่าว เป็นจำนวนเงิน 2,500 บาท ทุนที่สมาชิกได้รับการจัดสรรจากโครงการแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ทุนที่ได้รับจัดสรรสำหรับรูปแบบการเลี้ยงที่ 2

ลำดับ	รายการ	จำนวน	ราคาต่อหน่วย (บ.)	ต้นทุน (บ.)	การคืนทุน
1	ค่าพันธุ์ไก่	100 ตัว	150	15,000	คืน
2	ค่าหัวอาหารไก่	375 กก.	25	9,375	คืน.
3	ค่ายาและเวชภัณฑ์	100 ตัว	25	2,5000	ไม่คืน
			รวม	26,875	24,375

ผลการดำเนินงาน

ผลการดำเนินงานการเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์และไก่ขุนของสมาชิกรายนี้ มีดังนี้ (ตารางที่ 6)

อัตราการเลี้ยงรอด

อัตราการเลี้ยงรอดของไก่พ่อแม่พันธุ์ 80% มีไก่พ่อแม่พันธุ์เหลือจำนวน 15 ตัว และแม่พันธุ์เหลือจำนวน 65 ตัว สาเหตุการสูญเสียเนื่องจากการคัดทิ้งเพราะไก่พิการและไม่สมบูรณ์ นอกจากนี้ยังมีไก่ป่วยและตายร่วมด้วย

ตารางที่ 6 ผลผลิตไข่ ลูกไก่ และไก่ขุนของสมาชิกในโครงการ

รายการ	ยอดขวัญ	บุญล่วง	อืด	เรียน	กลุ่มนศ.
พ่อแม่พันธุ์	3	15	9	17	10
แม่พันธุ์ (ตัว)	11	65	43	57	37
อัตราการเลี้ยงรอด (%)	28	80	52	74	94
ผลผลิตไข่ (ฟอง)	-	3,175	2,112	2,771	1,863
% ผลผลิต	-	29.07	29.23	28.93	29.97
ไข่ขาย (ฟอง)	-	640	2012	712	-
ไข่ฟักโดยแม่ไก่ (ฟอง)	-	2,236	-	1,747	-
ลูกไก่ที่ได้ (ตัว)	-	1,435	-	1,068	-
อัตราการฟักออกโดยแม่ไก่ (%)	-	64.17	-	61.13	-
ไข่เข้าฟักในตู้ (ฟอง)	-	299	100	312	1,829
อัตราการผสมติด (%)	-	84	84	76	81
ลูกไก่ที่ฟักออก (ตัว)	-	235	70	172	1,271
อัตราการฟักออก (%)	-	78.59	70	55.12	64.49

การให้ผลผลิตไข่ ลูกไก่ และไก่ขุน

1. ในช่วงระยะเวลาการเก็บข้อมูลการให้ผลผลิตไข่เป็นระยะเวลา 6 เดือน (ม.ค. – ก.ค. 56) มีผลผลิตไข่จำนวน 3,175 ฟอง (คิดเป็น 29.07 % จากแม่พันธุ์ 65 ตัว) ขายเป็นไข่เพื่อการบริโภคจำนวน 640 ฟอง

2. สมาชิกให้แม่ไก่ฟักไข่เอง จำนวน 2,236 ฟอง ได้ลูกไก่ 1,435 ตัว คิดเป็นอัตราการฟักออก 64.17 %

3. สมาชิกนำไข่เข้าฟักในตู้ฟักของมหาวิทยาลัยฯ และสถานีบำรุงพันธุ์สัตว์แพร่ จำนวน 299 ฟอง พบว่า มีอัตราการผสมติด 86% ได้ลูกไก่ 235 ตัว หรืออัตราการฟักออก 78.59%

4. ผลผลิตการเลี้ยงไก่ขุนจำนวน 125 ตัว ได้น้ำหนักไก่เฉลี่ย 1.2 กก.ต่อตัว ใช้เวลาเลี้ยงประมาณ 95 วัน

โครงสร้างและสัดส่วนต้นทุนการผลิต

ในการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตของสมาชิกรายนี้ มีทั้งหมด 2 ส่วน คือต้นทุนการผลิตลูกไก่ และต้นทุนการผลิตไก่ขุน แต่ละส่วนมีโครงสร้างต้นทุนการผลิต ดังนี้

โครงสร้างต้นทุนการผลิตลูกไก่

1. ต้นทุนคงที่ ประกอบด้วย ค่าเสื่อมราคาโรงเรือน ค่าเสื่อมราคาเครื่องมือและอุปกรณ์ และค่าเสียโอกาสการใช้ที่ดิน เท่ากับ 3,242.50 บาท (ร้อยละ 5.61)
2. ต้นทุนผันแปรรวม 54,570.01 ประกอบด้วยต้นทุนหลัก 3 รายการ ได้แก่ ค่าอาหาร 23,576.01 บาท (ร้อยละ 40.78) ค่าแรงงาน 18,250 บาท (ร้อยละ 31.57) และค่าพันธุ์ 6,000 บาท (ร้อยละ 10.38)
3. ต้นทุนรวมเท่ากับ 57,812.51 บาทโดยเป็นต้นทุนเงินสด 28,716.26 บาท หรือร้อยละ 49.67)
4. ต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ และต้นทุนเงินสดในการผลิตลูกไก่ เท่ากับ 34.61 และ 16.71 บาทต่อตัว ตามลำดับ (ตารางที่ 7)

โครงสร้างต้นทุนการผลิตไก่ขุน

1. ต้นทุนคงที่ 281.67 บาท (ร้อยละ 2.32)
2. ต้นทุนผันแปรรวมเท่ากับ 11,894 บาท (ร้อยละ 96.58) ต้นทุน 3 รายการหลัก ประกอบด้วย ค่าอาหาร 7,854 บาท (ร้อยละ 64.74) ค่าแรงงาน 1,125บาท (ร้อยละ 9.27) และค่าพันธุ์ 2,460 บาท (ร้อยละ 20.28) ตามลำดับ
3. ต้นทุนรวม เป็นผลรวมของต้นทุนคงที่และต้นทุนผันแปร เท่ากับ 12,130.67 บาทโดยเป็นต้นทุนเงินสด10,932 บาท หรือร้อยละ 90.12
4. ต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ และต้นทุนเงินสดในการผลิตไก่ขุน เท่ากับ 80.87 และ 72.88 บาทต่อกิโลกรัม ตามลำดับ (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 โครงสร้างและสัดส่วนต้นทุนของรูปแบบการเลี้ยงที่ 2

โครงสร้างต้นทุน	ต้นทุนการผลิตลูกไก่		ต้นทุนการผลิตไก่ขุน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ต้นทุนคงที่	3,242.50	5.61	281.67	2.32
1.1 ค่าเสื่อมโรงเรือน	1,400.00	2.42	200.00	1.65
1.2 ค่าเสื่อมเครื่องมือ	400.00	0.69	40.00	0.33
- เครื่องหันต้นกล้วย	400.00	0.69		
1.3 ค่าเสื่อมอุปกรณ์	942.50	1.63	20.00	0.16
- ถังบรรจุอาหาร	80.00	0.14		
- ถังบรรจุน้ำ	300.00	0.52		
- หลอดไฟ	-	-		
- รางไข่	562.50	0.97		
1.4 ค่าบำรุงรักษาโรงเรือน	-	-	20.00	0.16
1.5 ค่าบำรุงรักษาเครื่องมือ	-	-		
- เครื่องหันต้นกล้วย	-	-		
1.6 ค่าเสียโอกาสการใช้ที่ดิน	500.00	0.86	41.67	0.34
2. ต้นทุนผันแปร	54,570.01	94.39	11,849.00	97.68
2.1 ค่าพันธุ์ไก่	6,000.00	10.38	2,460.00	20.28
- ค่าพ่อพันธุ์ (พันธุ์แท้)	1,125.00	1.95		
- ค่าแม่พันธุ์ (พันธุ์แท้)	4,875.00	8.43		
- ค่าลูกไก่			2,460.00	20.28
2.2 ค่าอาหารไก่	23,576.01	40.78	7,854.00	64.74
- หัวอาหารสำเร็จรูป	10,994.46	19.02		
- ค่าอาหารหยาบ	12,581.55	21.76		
ข้าวโพด	9,362.25	16.19		
ปลายข้าว	1,248.30	2.16		
รำ	1,971.00	3.41		
2.3 ค่าสาธารณูปโภค	2,760.00	4.77	60.00	0.49
- ค่าไฟฟ้า	-	-		
- ค่าน้ำ	360.00	0.62		
- ค่าพลังงาน/น้ำมันเชื้อเพลิง	2,400.00	4.15		
2.4 ค่าแรงงาน	18,250.00	31.57	1,125.00	9.27
- แรงงานจ้าง	-	-		
- แรงงานครัวเรือน	18,250.00	31.57	1,125.00	9.27

ตารางที่ 7 (ต่อ)

โครงสร้างต้นทุน	ต้นทุนการผลิตลูกไก่		ต้นทุนการผลิตไก่ขุน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
2.5 ค่าเวชภัณฑ์ และอื่นๆ	984.00	1.70	230.00	1.90
- วัคซีน	600.00	1.04		
- นํ้ายาฆ่าเชื้อ	384.00	0.66		
- อื่นๆ	-	-		
2.6 ค่าวัสดุอื่น ๆ	-	-	20.00	0.16
2.7 ค่าสูญเสียลูกไก่	-	-	100.00	0.82
2.8 ค่าสูญเสียพ่อแม่พันธุ์	3,000.00	5.19		
ต้นทุนรวม	57,812.51	100.00	12,130.67	100.00
ต้นทุนเงินสดรวม	28,716.26	49.67	10,932.00	90.12
3. รายได้				
3.1 รายได้จากการจำหน่ายผลผลิต	42,000.00			
- ไข่	1,920			
ปริมาณ (ฟอง)	640			
ราคาจำหน่ายต่อฟอง)	3.00			
- ลูกไก่	40,080.00			
ปริมาณลูกไก่ (ตัว)	1,670.00			
ปริมาณลูกไก่ต่อเดือน (ตัว)	278.33			
ราคาจำหน่ายต่อตัว	24.00			
- ไก่ขุน	-		15,000.00	
ปริมาณไก่ (ตัว)			125	
ราคาจำหน่ายต่อตัว			120	
3.2 การจำหน่ายผลพลอยได้ (ปุ๋ยมูลไก่)	400.00		200.00	
รายได้รวม	42,400.00		15,200.00	
รายได้เหนือต้นทุนเงินสด	42,000.00		15,000.00	
กำไร (ขาดทุน) ทางเศรษฐศาสตร์	- 15,412.51		3,069.33	
กำไร (ขาดทุน) เหนือต้นทุนเงินสด	13,283.74		4,068.00	
ต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ต่อตัว	34.61	(ต่อตัว)	80.87	(ต่อกก.)
ต้นทุนเงินสดต่อตัว	13.67	(ต่อตัว)	72.88	(ต่อกก.)
กำไร (ขาดทุน) ทางเศรษฐศาสตร์	- 9.23	(ต่อตัว)	20.46	(ต่อกก.)
กำไร (ขาดทุน) เหนือต้นทุนเงินสด	7.95	(ต่อตัว)	27.12	(ต่อกก.)

รายได้และผลตอบแทน

ผลผลิตที่ได้จากการดำเนินงานของนายบุญลวง เดชพรม สร้างรายได้รวมให้กับสมาชิกรายนี้ 57,600 บาท ส่วนรายได้ที่เป็นเงินสดจากผลผลิตทั้ง 3 ประเภท ซึ่งได้แก่ ไข่เพื่อการบริโภค ลูกไก่ และไก่ขุน เท่ากับ 57,000 บาท (1,920 บาท 40,080 บาท และ 15,000 บาท ตามลำดับ) และรายได้ที่ไม่เป็นเงินสดจากการขายมูลไก่อีก 600 บาท ผลการประกอบการพบว่า มีรายได้เหนือต้นทุนเงินสด 17,351.44 บาท แต่ยังคงขาดทุนทางเศรษฐศาสตร์ 12,343.18 บาท (ตารางที่ 7)

ผลตอบแทนจากกิจกรรมการเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์เพื่อผลิตลูกไก่ พบว่า เกษตรกรสามารถขายไข่เพื่อการบริโภคได้ 1,920 บาท (640 ฟองๆละ 3 บาท) มีรายได้จากการขายลูกไก่ได้ 40,080 บาท (1,670 ตัวๆละ 24 บาท/ตัว) รวมรายได้ที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมนี้ เท่ากับ 42,000 บาท ผลตอบแทนจากการเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์เพื่อผลิตลูกไก่ พบว่าขาดทุนทางเศรษฐศาสตร์ 15,412.51 บาท ขาดทุนเฉลี่ยต่อตัว เท่ากับ 9.23 บาท ส่วนผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด พบว่า มีกำไรรวม และเฉลี่ยต่อตัว เท่ากับ 13,283.74 และ 7.95 บาท ตามลำดับ

รายได้จากการขายไก่ขุนน้ำหนักรวม 150 กก. (เฉลี่ยตัวละ 1.2 กก) เท่ากับ 15,000 บาท เมื่อหักต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์และต้นทุนเหนือเงินสดแล้ว พบว่า มีกำไรทางเศรษฐศาสตร์เป็นเงิน 3,069.33 บาท คิดเป็น 20.46 บาทต่อตัว และมีกำไรเหนือต้นทุนเงินสด 4,068.33 บาท คิดเป็น 27.12 บาทต่อตัว

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

เกษตรกรพบปัญหาไก่ป่วยเนื่องจากโรค และตายเป็นบางส่วน ทั้งนี้ เกษตรกรได้แยกไก่ที่ป่วยออกจากฝูงและรักษาด้วยการให้ยาปฏิชีวนะ ร่วมกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยการป้อนอาหารให้ไก่ที่ไม่สามารถกินอาหารเองได้ด้วยกล้วยน้ำว้า ทำให้ไก่ฟื้นตัวและหายจากอาการป่วยได้อย่างรวดเร็ว

การเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์รูปแบบที่ 3

ผู้เข้าร่วมโครงการ: นายอ้อด สิ้นธวงศ์
ตำแหน่ง: เหม่ญญิก
ที่อยู่: 111 หมู่ 2 ต.แม่ทราย อ.ร้องกวาง
จ.แพร่
เบอร์โทรศัพท์: 089-5613325

ลักษณะการดำเนินงาน

1. จำนวนที่เลี้ยง: ไก่พ่อพันธุ์ 20 ตัว
ไก่แม่พันธุ์ 80 ตัว
2. วันที่เริ่มดำเนินงาน: 2 ตุลาคม 2555
3. ประเภทไก่ที่เลี้ยง: ไก่พ่อแม่พันธุ์ (อายุไก่ที่เริ่มเลี้ยง 14 สัปดาห์)
4. การฟักไข่: ใช้ตู้ฟัก

ลักษณะโรงเรือน และพื้นที่

โรงเรือนเลี้ยงไก่ตั้งอยู่ในสวนมะขามร่วมกับเล้าสุกรแม่พันธุ์ ซึ่งอยู่ห่างจากพื้นที่พักอาศัยและชุมชนพอสมควร แต่มีไฟฟ้าเข้าถึง และใช้น้ำจากบ่อน้ำบาดาลที่อยู่ภายในสวน

โรงเรือนที่ใช้เลี้ยงตัดแปลงจากโรงเรือนหมูขุน โดยซ่อมแซมหลังคาให้สามารถใช้กันแดดกันฝนได้ ใช้ตาข่ายพลาสติกและอวนชิงเป็นผนังโรงเรือนทั้ง 4 โรงเรือนมีขนาด 8 X 8 เมตร หลังคาเป็นแบบจั่วชั้นเดียว มุงด้วยสังกะสี พื้นโรงเรือนเป็นพื้นซีเมนต์ ปูด้วยขี้เลื่อย ติดตั้งคอนนอนเป็นบางส่วน และใช้รางไข่ที่ทำจากตะกร้าไม้ไผ่ อุปกรณ์ให้น้ำและอาหารใช้ภาชนะพลาสติกแบบแขวน

รูปแบบการเลี้ยงและการจัดการ

รูปแบบการเลี้ยง

การเลี้ยงไก่ของใช้การเลี้ยงอยู่ในโรงเรือนเพียงอย่างเดียว เนื่องจากพื้นที่ตั้งอยู่ห่างไกลที่พักอาศัย และอยู่ใกล้เขตป่าชุมชน จึงทำให้ต้องป้องกันการเสียหายจากศัตรูตามธรรมชาติโดยเฉพาะสุนัข และการลักขโมย โดยเกษตรกรจะให้อาหารสำเร็จรูปเป็นหลัก มีการเสริมด้วยอาหารธรรมชาติเป็นครั้งคราว

การให้แสงในช่วงระยะไกรุ่นหลังจากไก่อายุได้ 20 สัปดาห์เช่นเดียวกับสมาชิกรายอื่นๆ โดยให้แสงเพิ่มขึ้นจากความยาวแสงตามธรรมชาติสัปดาห์ละ 0.5 - 1 ชั่วโมง และให้คงที่ที่ 16 ชั่วโมง ในช่วงระยะให้ผลผลิตไข่

อาหารและการให้อาหาร

นอกเหนือจากอาชีพเพาะปลูกแล้ว ที่บ้านของสมาชิกรายนี้ยังเป็นโรงสีข้าวขนาดเล็ก จึงทำให้ เกษตรกรไม่ต้องซื้อวัตถุดิบอาหารสัตว์หลัก โดยเฉพาะรำ ซึ่งได้รับมาจากการให้บริการสีข้าวกับเกษตรกรรายอื่นๆ และนำมาใช้การผสมกับข้าวโพด และหัวอาหารที่ผลิตโดยมหาวิทยาลัยตามปริมาณที่กำหนดในสูตรอาหาร ซึ่งจะ使得ต้นทุนค่าอาหารต่ำกว่าสมาชิกรายอื่นๆ

ปริมาณอาหารผสมให้ตามมาตรฐานการกินอาหารของไก่พื้นเมืองที่แนะนำโดยกรมปศุสัตว์ โดยให้อาหารผสมในช่วงเช้า และเย็น ร่วมกับการเสริมอาหารตามธรรมชาติ เช่นหอยกกล้วย กล้วย และพืชที่หาได้ในท้องถิ่น

ภาพที่ 10 สภาพโรงเรือนและพื้นที่โดยรอบ

ภาพที่ 11 สภาพภายในโรงเรือน

การสุขาภิบาล

เนื่องจากที่ตั้งของโรงเรือนแยกออกไปจากชุมชน จึงทำให้ไม่มีผู้ใดเข้าไป ยกเว้นเพียงแต่ผู้เลี้ยง จึงสามารถป้องกันการระบาดของโรคได้ระดับหนึ่ง นอกจากนี้ ยังมีการทำวัคซีนป้องกันโรคให้ไก่พร้อมกับสมาชิกรายอื่นๆ

ทุนที่ได้รับการจัดสรรจากโครงการ

โครงการได้สนับสนุนไก่พ่อแม่พันธุ์ จำนวน 100 ตัว และหัวอาหารเป็นจำนวน 375 กก. เป็นทุนในการดำเนินการเบื้องต้น นอกจากนี้ ยังสนับสนุนค้ายาและเวชภัณฑ์เป็นจำนวนเงิน 2,500 บาท ด้วย ทุนที่สมาชิกได้รับการจัดสรรจากโครงการแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ทุนที่ได้รับจัดสรรสำหรับรูปแบบการเลี้ยงที่ 3

ลำดับ	รายการ	จำนวน	ราคาต่อหน่วย (บ.)	ต้นทุน (บ.)	การคืนทุน
1	ค่าพันธุ์ไก่	100 ตัว	150	15,000	คืน
2	ค่าหัวอาหารไก่	375 กก.	25	9,375	คืน
3	ค้ายาและเวชภัณฑ์	100 ตัว	25	2,500	ไม่คืน
รวม				26,875	24,375

ผลการดำเนินงาน

ผลการดำเนินงานการเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์ของสมาชิกรายนี้ แสดงในตารางที่ 6 ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

อัตราการเลี้ยงรอด

อัตราการเลี้ยงรอดของไก่พ่อแม่พันธุ์ตลอดการดำเนินงานคิดเป็น 52% เหลือไก่พ่อแม่พันธุ์จำนวน 9 ตัว ไก่แม่พันธุ์ 43 ตัว สาเหตุการสูญเสียเนื่องจากการค้ำทิ้งเพราะไก่พิการและไม่สมบูรณ์ นอกจากนี้ยังมีสุนัขเข้าไปในโรงเรือนและกัดไก่ตายไปอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งเป็นเพราะสมาชิกไม่ได้ใส่กลอนประตูโรงเรือน

การให้ผลผลิตไข่ และลูกไก่

1. ในระยะเวลา 6 เดือนของการให้ผลผลิตไข่เป็น (ม.ค. – ก.ค. 56) ไก่ให้ไข่จำนวนทั้งสิ้น 2,112 ฟอง (คิดเป็น 29.23 % จากแม่ไก่ 43 ตัว)
2. เนื่องจากสมาชิกไม่ค่อยมีเวลาดูแลไก่มากนัก จึงวางแผนที่จะผลิตลูกไก่โดยใช้ตู้ฟัก จึงขายผลผลิตเป็นไข่เพื่อการบริโภคจำนวน 2,012 ฟองที่ผลิตได้เบื้องต้นไปก่อน จึงยังไม่มีลูกไก่ที่ได้จากการให้แม่ไก่ฟักไข่เอง
3. สมาชิกนำไข่เข้าฟักในตู้ฟักของมหาวิทยาลัยฯ จำนวน 100 ฟอง พบว่า มีอัตราการผสมติด 84% ได้ลูกไก่ 70 ตัว (อัตราการฟักออก 70%)
4. สมาชิกขายลูกไก่ออกไปทั้งหมด จึงไม่มีการเลี้ยงไก่ขุนในระยะนี้

โครงสร้างและสัดส่วนต้นทุนการผลิต

ต้นทุนการผลิตไข่และลูกไก่ของสมาชิกรายนี้ แบ่งออกเป็นส่วนๆ ได้ดังนี้

- 1) ต้นทุนคงที่ เท่ากับ 2,025.00 บาท (ร้อยละ 3.44)
- 2) ต้นทุนผันแปรรวม 56,764.01 บาท ประกอบด้วยต้นทุนหลัก 3 รายการ ได้แก่ ค่าอาหาร 27,846.51 บาท (ร้อยละ 47.37) ค่าแรงงาน 13,687.50 บาท (ร้อยละ 23.28) และค่าพันธุ์ 4,650 บาท (ร้อยละ 7.91)
- 3) ต้นทุนรวมเท่ากับ 58,789.01 บาทโดยเป็นต้นทุนเงินสด 44,356.51 บาท หรือร้อยละ 75.45) (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 โครงสร้างและสัดส่วนต้นทุนของรูปแบบการเลี้ยงที่ 3

โครงสร้างต้นทุน	จำนวน	ร้อยละ
1. ต้นทุนคงที่	2,025.00	3.44
1.1 ค่าเสื่อมโรงเรือน	1,400.00	2.38
1.2 ค่าเสื่อมเครื่องมือ	-	-
- เครื่องสับหญ้า	-	-
1.3 ค่าเสื่อมวัสดุ	500.00	0.85
- ถังอาหาร	200.00	0.34
- ถังน้ำ	175.00	0.30
- หลอดไฟ	-	-
- รั้งไข่	125.00	0.21
1.4 ค่าบำรุงรักษาโรงเรือน	-	-
1.5 ค่าบำรุงรักษาเครื่องมือ	-	-
- เครื่องสับหญ้า	-	-
1.6 ค่าบำรุงรักษาอุปกรณ์	-	-
- หลอดไฟกก	-	-
1.7 ค่าเสียโอกาสการใช้ที่ดิน	125.00	0.21
2. ต้นทุนผันแปร	56,764.01	96.56
2.1 ค่าพันธุ์ไก่	4,650.00	7.91
- ค่าพ่อพันธุ์ (พันธุ์แท้)	1,425.00	2.42
- ค่าแม่พันธุ์ (พันธุ์แท้)	3,225.00	5.49
2.2 ค่าอาหารไก่	27,846.51	47.37
- หัวอาหารสำเร็จรูป	15,500.38	26.37
- ค่าอาหารหยาบ	12,346.13	21.00
ข้าวโพด	8,942.50	15.21

ตารางที่ 9 (ต่อ)

โครงสร้างต้นทุน	จำนวน	ร้อยละ
ปลายข้าว	912.50	1.55
รำข้าว	2,491.13	4.24
2.3 ค่าสาธารณูปโภค	2,400.00	4.08
- ค่าไฟฟ้า	-	-
- ค่าน้ำ	-	-
- ค่าพลังงาน/น้ำมันเชื้อเพลิง	2,400.00	4.08
2.4 ค่าแรงงาน	13,687.50	23.28
- แรงงานจ้าง	-	-
- แรงงานครัวเรือน	13,687.50	23.28
2.5 ค่าเวชภัณฑ์ และอื่นๆ	520.00	0.88
- วัคซีน	360.00	0.61
- น้ำยาฆ่าเชื้อ	160.00	0.27
- อื่นๆ	-	-
2.6 ค่าวัสดุอื่นๆ	460.00	0.78
2.7 ค่าสูญเสียไปพ่อแม่พันธุ์	7,200.00	12.25
ต้นทุนรวม	58,789.01	100.00
ต้นทุนเงินสดรวม	44,356.51	75.45
3. รายได้		
3.1 รายได้จากการจำหน่ายผลผลิต	8,136.00	
- ไข่	6,036	
ปริมาณ (ฟอง)	2,012	
ราคาจำหน่ายต่อฟอง)	3.00	
- ลูกไก่	2,100	
ปริมาณลูกไก่ (ตัว)	70	
ปริมาณลูกไก่ต่อเดือน (ตัว)		
ราคาจำหน่ายต่อตัว	23.00	
3.2 การจำหน่ายผลพลอยได้ (ปุ๋ยมูลไก่)	400.00	
รายได้รวม	8,536.00	
รายได้เหนือต้นทุนเงินสด	8,136.00	
กำไร (ขาดทุน) ทางเศรษฐศาสตร์	- 50,253.01	
กำไร (ขาดทุน) เหนือต้นทุนเงินสด	- 36,220.51	

ภาพที่ 12 ลักษณะโรงเรือนเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์

ภาพที่ 13 สภาพพื้นที่ปล่อยลานของการเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์

โรงเรือนที่สร้างขึ้นมามีขนาด 3 X 6 เมตร ลักษณะโล่งและโปร่งเนื่องจากผนังโรงเรือนเป็นตาข่ายพลาสติกทั้งหมด พื้นโรงเรือนเป็นดินอัดแน่น ปูด้วยแกลบบางๆ หลังคาเป็นโครงไม้มุงด้วยสังกะสี อุปกรณ์ให้อาหารและน้ำเป็นพลาสติก แขนงตามคานภายในโรงเรือน มีพื้นที่ภายนอกโรงเรือนขนาด 8 X 8 เมตร เป็นพื้นที่สำหรับการคุ้ยเขี่ยหาอาหารเสริมสำหรับไก่ และมีร่มเงาจากไม้ผลที่ปลูกไว้

รูปแบบการเลี้ยงและการจัดการ

รูปแบบการเลี้ยง

วิธีการเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์เป็นการเลี้ยงแบบกึ่งขังกึ่งปล่อย โดยให้อาหารในช่วงเช้าและเย็น โดยปล่อยให้ไก่ออกนอกโรงเรือนในช่วงเวลากลางวัน ซึ่งเป็นเวลาที่สมาชิกออกไปทำงานในนาหรือไร่

ข้าวโพด ใก่ออกหาอาหารเสริมกินเองจากการคั่วเขี่ยพื้นที่บริเวณลานปล่อย นอกจากนี้ สมาชิกให้แสงเพื่อกระตุ้นการพัฒนาของระบบสืบพันธุ์ตั้งแต่โก่มีอายุประมาณ 20 สัปดาห์ โดยมีวิธีการให้เช่นเดียวกับสมาชิกรายอื่นๆ

อาหารและการให้อาหาร

อาชีพหลักของสมาชิกรายนี้ คือ อาชีพเพาะปลูกซึ่งมีการทำนาและทำไร่ข้าวโพดเป็นหลัก สมาชิกสามารถหารำ และข้าวโพดราคาถูก ตามปริมาณที่กำหนดไว้ในสูตรอาหาร เพื่อใช้ผสมกับหัวอาหารที่ผลิตจากมหาวิทยาลัย ทำให้ต้นทุนค่าอาหารลดต่ำลง

ปริมาณอาหารผสมที่ให้ตามมาตรฐานการกินอาหารของโก่พื้นเมืองที่แนะนำโดยกรมปศุสัตว์ โดยให้อาหารผสมในช่วงเช้า และเย็น ร่วมกับการเสริมอาหารตามธรรมชาติ เช่นหอยกกล้วย กล้วย และพืชที่หาได้ในท้องถิ่น

การสุขภาพ

เนื่องจากบริเวณที่เลี้ยงโก่พ่อแม่พันธุ์ตั้งอยู่ในชุมชน ประกอบกับมีพื้นที่ค่อนข้างจำกัด และสมาชิกรายนี้ยังคงเก็บพันธุ์โก่พื้นเมืองที่เลี้ยงไว้ก่อนเข้าร่วมโครงการ จึงทำให้ระบบการสุขภาพยังไม่ดีเท่าที่ควร อาจจะทำปัญหาโรคระบาดให้กับฝูงโก่ใหม่ได้

ทุนที่ได้รับการจัดสรรจากโครงการ

โครงการได้สนับสนุนโก่พ่อแม่พันธุ์ จำนวน 100 ตัว และหัวอาหารเป็นจำนวน 375 กก. เป็นทุนในการดำเนินการเบื้องต้น นอกจากนี้ ยังสนับสนุนค้ำยาและเวชภัณฑ์เป็นจำนวนเงิน 2,500 บาท ด้วย ทุนที่สมาชิกได้รับการจัดสรรจากโครงการแสดงในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ทุนที่ได้รับจัดสรรสำหรับรูปแบบการเลี้ยงที่ 4

ลำดับ	รายการ	จำนวน	ราคาต่อหน่วย (บ.)	ต้นทุน (บ.)	การคืนทุน
1	ค่าพันธุ์โก่	100 ตัว	150	15,000	คืน
2	ค่าหัวอาหารโก่	375 กก.	25	9,375	คืน.
3	ค้ำยาและเวชภัณฑ์	100 ตัว	25	2,5000	ไม่คืน
			รวม	26,875	24,375

ผลการดำเนินงาน

ผลการดำเนินงานการเลี้ยงโก่พ่อแม่พันธุ์ในด้านประสิทธิภาพการเลี้ยงและการให้ผลผลิตของสมาชิกรายนี้ แสดงในตารางที่ 6 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

อัตราการเลี้ยงรอด

อัตราการเลี้ยงรอดของไก่พ่อแม่พันธุ์เท่ากับ 74% การสูญเสียเกิดขึ้นเนื่องจากการไก่ได้รับสารพิษในวัตถุดิบ คัดทิ้งเนื่องจากพิการ และไม่สมบูรณ์ นอกจากนี้ยังเกิดจากไก่ป่วยและตาย ทำให้เหลือพ่อแม่พันธุ์ 17 ตัว และแม่พันธุ์ 57 ตัว

การให้ผลผลิตไข่ ลูกไก่

1. ในช่วงระยะเวลาการเก็บข้อมูลการให้ผลผลิตไข่เป็นระยะเวลา 6 เดือน (ม.ค. – ก.ค. 56) มีผลผลิตไข่จำนวน 2,771 ฟอง (คิดเป็น 28.93 % จากแม่พันธุ์ 57 ตัว) ขายเป็นไข่เพื่อการบริโภคจำนวน 712 ฟอง
2. สมาชิกให้แม่ไก่ฟักไข่เอง จำนวน 2,059 ฟอง ได้ลูกไก่ 1,260 ตัว คิดเป็นอัตราการฟักออก 61.19%
3. สมาชิกนำไข่เข้าฟักในตู้ฟักของมหาวิทยาลัยฯ และสถานีบำรุงพันธุ์สัตว์แพร่ จำนวน 312 ฟอง พบว่า มีอัตราการผสมติด 76% ได้ลูกไก่ 172 ตัว หรืออัตราการฟักออก 55.12%

โครงสร้างและสัดส่วนต้นทุนการผลิต

ในการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตของสมาชิกรายนี้ ในด้านการผลิตไข่และลูกไก่ มีดังนี้

- 1) ต้นทุนคงที่ ประกอบด้วย ค่าเสื่อมราคาโรงเรือน ค่าเสื่อมราคาเครื่องมือและอุปกรณ์ และค่าเสียโอกาสการใช้ที่ดิน เท่ากับ 1,975.00 บาท (ร้อยละ 3.58)
- 2) ต้นทุนผันแปรรวม 53,168.13 บาท ประกอบด้วยต้นทุนหลัก 3 รายการ ได้แก่ ค่าอาหาร 35,231.63 บาท (ร้อยละ 63.89) ค่าพันธุ์ 5,550 บาท (ร้อยละ 10.06) และค่าแรงงาน 4,562.50 บาท (ร้อยละ 8.27)
- 3) ต้นทุนรวมเท่ากับ 55,143.13 บาท โดยเป็นต้นทุนเงินสด 49,711.63 บาท (ร้อยละ 90.15)
- 4) การผลิตลูกไก่ 1 ตัวของสมาชิกรายนี้ มีต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ และต้นทุนเงินสด เท่ากับ 44.47 และ 40.09 บาทต่อตัว ตามลำดับ (ตารางที่ 11)

รายได้และผลตอบแทน

ผลผลิตที่ได้จากการดำเนินงานของนายเรียน เดชพรม สร้างรายได้รวมเป็นจำนวนเงิน 32,2960 บาท แบ่งเป็นรายได้ที่เป็นเงินสดจากการขายผลผลิต 31,896 บาท และรายได้ทางเศรษฐศาสตร์จากการขายมูลไก่ 400 บาท ผลการประกอบการโดยรวมพบว่า ขาดทุนทางเศรษฐศาสตร์ 22,847.63 บาท และขาดทุนเหนือต้นทุนเงินสด 17,851.63 บาท (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 โครงสร้างและสัดส่วนต้นทุนของรูปแบบการเลี้ยงที่ 4

โครงสร้างต้นทุน	จำนวน	ร้อยละ
1. ต้นทุนคงที่	1,975.00	3.58
1.1 ค่าเสื่อมโรงเรือน	940.00	1.70
1.2 ค่าเสื่อมอุปกรณ์	-	-
- เครื่องสับหญ้า	-	-
1.3 ค่าเสื่อมวัสดุ	910.00	1.65
- ถังอาหาร	405.00	0.73
- ถังน้ำ	195.00	0.35
- หลอดไฟ	85.00	0.15
- รั้งไข่	225.00	0.41
1.4 ค่าบำรุงรักษาโรงเรือน	-	-
1.5 ค่าบำรุงรักษาเครื่องมือ	-	-
- เครื่องสับหญ้า	-	-
1.6 ค่าบำรุงรักษาอุปกรณ์	-	-
- หลอดไฟกก	-	-
1.7 ค่าเสียโอกาสการใช้ที่ดิน	125.00	0.23
2. ต้นทุนผันแปร	53,168.13	96.42
2.1 ค่าพันธุ์ไก่	5,550.00	10.06
- ค่าพ่อพันธุ์ (พันธุ์แท้)	1,275.00	2.31
- ค่าแม่พันธุ์ (พันธุ์แท้)	4,275.00	7.75
2.2 ค่าอาหารไก่	35,231.63	63.89
- หัวอาหารสำเร็จรูป ผสมเองใช้ในกลุ่ม	18,023.70	32.69
- ค่าอาหารหยาบ	17,207.93	31.21
ข้าวโพด	12,614.40	
ปลายข้าว	1,938.15	
รำข้าว	2,655.38	
2.3 ค่าสาธารณูปโภค	2,760.00	5.01
- ค่าไฟฟ้า	240.00	0.44
- ค่าน้ำ	120.00	0.22
- ค่าพลังงาน/น้ำมันเชื้อเพลิง	2,400.00	4.35
2.4 ค่าแรงงาน	4,562.50	8.27
- แรงงานจ้าง	-	-
- แรงงานครัวเรือน	4,562.50	8.27

ตารางที่ 11 (ต่อ)

โครงสร้างต้นทุน	จำนวน	ร้อยละ
2.5 ค่าเวชภัณฑ์ และอื่นๆ	1,704.00	3.09
- วัคซีน	120.00	0.22
- น้ำยาฆ่าเชื้อ	384.00	0.70
- อื่นๆ	1,200.00	2.18
2.6 ค่าวัสดุอื่นๆ	360.00	0.65
2.7 ค่าสูญเสียไก่พ่อแม่พันธุ์	3,000.00	5.44
ต้นทุนรวม	55,143.13	100.00
ต้นทุนเงินสดรวม	49,711.63	90.15
3. รายได้		
3.1 รายได้จากการจำหน่ายผลผลิต	31,896.00	
- ไช้	2,136	
ปริมาณ (ฟอง)	712	
ราคาจำหน่ายต่อฟอง)	3.00	
- ลูกไก่	29,760.00	
ปริมาณลูกไก่ต่อปี (ตัว)	1,240.00	
ปริมาณลูกไก่ต่อเดือน (ตัว)	206.66	
ราคาจำหน่ายต่อตัว	24.00	
3.2 การจำหน่ายผลพลอยได้ (ปุ๋ยมูลไก่)	400.00	
รายได้รวม	32,296.00	
รายได้เหนือต้นทุนเงินสด	31,896.00	
กำไร (ขาดทุน) ทางเศรษฐศาสตร์	- 22,847.13	
กำไร (ขาดทุน) เหนือต้นทุนเงินสด	- 17,815.63	
ต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ต่อตัว	44.47	
ต้นทุนเงินสด/ตัว	40.09	
กำไร (ขาดทุน) ทางเศรษฐศาสตร์ ต่อตัว	- 18.42	
กำไร (ขาดทุน) เหนือต้นทุนเงินสด	- 14.36	

ผลตอบแทนจากกิจกรรมการเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์เพื่อผลิตลูกไก่ พบว่า เกษตรกรสามารถขาย ไช้เพื่อการบริโภคได้ 2,136 บาท (712 ฟองๆละ 3 บาท) มีรายได้จากการขายลูกไก่ได้ 29,760 บาท (1,240 ตัวๆละ 24 บาท/ตัว) รวมรายได้ที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมนี้ เท่ากับ 31,896 บาท ผลตอบแทนจากการเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์เพื่อผลิตลูกไก่ พบว่าขาดทุนทางเศรษฐศาสตร์ 22,847.13 บาท ขาดทุนเฉลี่ย

ต่อตัว เท่ากับ 18.42 บาท ส่วนผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด พบว่า ยังขาดทุนรวม และขาดทุนเฉลี่ยต่อตัวเท่ากับ 17,815.63 และ 14.36 บาท ตามลำดับ

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

ในช่วงแรกที่น่าไก่เข้ามาเลี้ยง เกษตรกรประสบปัญหาไก่ไม่แข็งแรงและตายลงเป็นบางส่วนจากการเข้าไปหาสาเหตุการตายด้วยการผ่าซาก พบว่า ตับขยายใหญ่ เนื้อตับตายเป็นบางส่วน และมีจุดเลือดออกกระจายทั่วตับ สันนิษฐานได้ว่า ไก่ได้รับสารพิษจากข้าวโพดที่นำมาผสมกับหัวอาหาร ซึ่งในช่วงนั้นเป็นปลายฤดูฝน ข้าวโพดมีความชื้นสูง อาจเป็นสาเหตุให้เชื้อราเจริญและสร้างสารพิษได้

การเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์รูปแบบที่ 5

- ผู้เข้าร่วมโครงการ: กลุ่มนักศึกษา ม.แม่โจ้-แพร่ฯ
 ตำแหน่ง: กรรมการ
 ที่อยู่: ฟาร์มสัตว์ปีก มหาวิทยาลัยแม่โจ้แพร่ฯ
 ต.แม่ทราย อ.ร้องกวาง จ.แพร่
- รายชื่อ:
1. นางสาวพิมพ์รัมภา หิรัญ
 2. นางสาวอุดมศรี ฉุยฉาย
 3. นางสาววันวิสา ปานโตนด
 4. นางสาวธรรปณี ดวงดี
 5. นางสาวนภัสวรรณ จุลบุตร
 6. นายวสันต์ สีโนทก
 7. นายฐิตินันท์ ถิ่นเดิม
- ผู้ประสานงาน: นายฐิตินันท์ ถิ่นเดิม
 เบอร์โทรศัพท์: 087-3581592

ลักษณะการดำเนินงาน

1. จำนวนที่เลี้ยง: ไก่พ่อแม่พันธุ์ 10 ตัว
 ไก่แม่พันธุ์ 40 ตัว
2. วันที่เริ่มดำเนินงาน: 2 ตุลาคม 2555
3. ประเภทไก่ที่เลี้ยง: ไก่พ่อแม่พันธุ์ (อายุไก่ที่เริ่มเลี้ยง 14 สัปดาห์)
4. การฟักไข่: ใช้ตู้ฟัก

ลักษณะโรงเรือน และพื้นที่

พื้นที่ดำเนินโครงการของกลุ่มนักศึกษาใช้พื้นที่ภายในฟาร์มสัตว์ปีกของมหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ ซึ่งมีสาธารณูปโภคและอุปกรณ์ในการเลี้ยงครบครัน

ลักษณะของโรงเรือนเป็นการซ่อมแซมโรงเรือนเลี้ยงไก่เดิมให้มีสภาพที่ดีขึ้น หลังคามีทั้งส่วนที่เป็นกระเบื้อง และส่วนที่ต่อเติมใหม่เป็นสังกะสี พื้นโรงเรือนเป็นพื้นซีเมนต์ ปูด้วยแกลบหนา 5 ซม. ภายในโรงเรือนมีการติดตั้งนาฬิกาควบคุมแสงสว่างแบบอัตโนมัติ อุปกรณ์ให้อาหารและน้ำ และรังไข่เพิ่มเติม

ภาพที่ 14 ลักษณะโรงเรือนเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์

ภาพที่ 15 สภาพพื้นที่ปล่อยลานของการเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์

พื้นที่ปล่อยลานเป็นพื้นที่โล่งอยู่ใต้ภายในแปลงสัก กั้นพื้นที่ด้วยปีกไม้และอวน เพื่อป้องกัน สุนัข และไก่ออกนอกพื้นที่เลี้ยงในบริเวณนี้รุ่มเงาของต้นสักให้ไก่ได้พักอาศัยเป็นอย่างดี พื้นที่เป็นดิน ททรายอัดแน่น จึงทำให้ไม่มีอาหารตามธรรมชาติมากนัก มีขนาดของพื้นที่ปล่อยลานประมาณ 25 X 25 เมตร

รูปแบบการเลี้ยง

การเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์เป็นการเลี้ยงแบบกึ่งชังกึ่งปล่อย มีการจัดการตามหลักวิชาการ โดยการให้อาหารแบบจำกัด เพื่อควบคุมน้ำหนักตัว มีการควบคุมแสง ทำวัคซีน พร้อมเก็บข้อมูลน้ำหนัก ตัวเป็นระยะ โดยนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการจะให้อาหารผสมสำเร็จรูปในช่วงเช้าและเย็น และปล่อย ให้ไก่ออกนอกโรงเรือนในช่วงเวลากลางวัน

อาหารและการให้อาหาร

สมาชิกกลุ่มนักศึกษาให้อาหารแบบทุกวัน โดยมีการจำกัดปริมาณ โดยใช้อาหารสำเร็จรูปที่ ผลิตโดยมหาวิทยาลัย ซึ่งซื้อวัตถุดิบอาหารสัตว์จากภายนอกทั้งหมด จึงทำให้ต้นทุนอาหารสูงกว่า เกษตรกรรายอื่น

การปล่อยไก่ออกสู่ลาน เพื่อให้การให้อาหารเสริมจำพวกหญ้า หรือพืชชนิดอื่นแก่ไก่ กระทำ เป็นครั้งคราว เนื่องจากนักศึกษามีเวลาน้อยในช่วงบ่าย

การสุขาภิบาล

การจัดการสุขาภิบาลของโรงเรือนแห่งนี้ มีการป้องกันโรคโดยการใชยาฆ่าเชื้อทำความสะอาด สะอาดโรงเรือนก่อนจะนำไก่เข้าเลี้ยง พร้อมทั้งทำวัคซีนป้องกันโรค แต่ไม่สามารถควบคุมความ ปลอดภัยจากการแพร่ระบาดของโรคได้ เนื่องจากนักศึกษาพักอาศัยอยู่นอกมหาวิทยาลัย อาจมีการ นำเชื้อโรคจากภายนอกเข้าสู่ฟาร์มได้

ทุนที่ได้รับการจัดสรรจากโครงการ

กลุ่มนักศึกษาได้รับไก่พ่อแม่พันธุ์ จำนวน 50 ตัว และอาหารผสมจำนวน 312.5 กก. เป็น ปัจจัยการผลิตเบื้องต้น นอกจากนี้ ทางโครงการได้จัดสรรเงินสนับสนุนค่ายาและเวชภัณฑ์เป็นจำนวน เงิน 2,500 บาท ทุนที่สมาชิกได้รับการจัดสรรจากโครงการแสดงในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ทุนที่ได้รับจัดสรรสำหรับรูปแบบการเลี้ยงที่ 5

ลำดับ	รายการ	จำนวน	ราคาต่อหน่วย (บ.)	ต้นทุน (บ.)	การคืนทุน
1	ค่าพันธุ์ไก่	50 ตัว	150	7,500	คืน
2	ค่าอาหารไก่	312.5 กก.	15	4,687.50	คืน
3	ค่ายาและเวชภัณฑ์	50 ตัว	25	1,250	ไม่คืน
รวม				13,437.50	12,187.50

ผลการดำเนินงาน

ผลการดำเนินงานการเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์และไก่ขุนของกลุ่มนักศึกษา มีดังนี้ (ตารางที่ 6)

อัตราการเลี้ยงรอด

อัตราการเลี้ยงรอดของไก่พ่อแม่พันธุ์ 94% มีไก่พ่อแม่พันธุ์เหลือจำนวน 10 ตัว และแม่พันธุ์เหลือจำนวน 37 ตัว สาเหตุการสูญเสียเนื่องจากการคัดทิ้ง เพราะไก่พิการและไม่สมบูรณ์

การให้ผลผลิตไข่ ลูกไก่ และไก่ขุน

1. ในช่วงระยะเวลาการเก็บข้อมูลการให้ผลผลิตไข่เป็นระยะเวลา 6 เดือน (ม.ค. – ก.ค. 56) มีผลผลิตไข่จำนวน 1,863 ฟอง (คิดเป็น 29.97 % จากแม่พันธุ์ 37 ตัว)

2. ไข่ฟักที่ผลิตได้นำเข้าฟักในตู้ฟักของมหาวิทยาลัยฯ จำนวน 1,829 ฟอง พบว่า มีอัตราการผสมติด 81% ได้ลูกไก่ 1,271 ตัว คิดเป็นอัตราการฟักออก 69.49%

โครงสร้างและสัดส่วนต้นทุนการผลิต

การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตลูกไก่ของกลุ่มนักศึกษา มีดังนี้

โครงสร้างต้นทุนการผลิตลูกไก่

1. ต้นทุนคงที่ ประกอบด้วย ค่าเสื่อมราคาโรงเรือน ค่าเสื่อมราคาเครื่องมือและอุปกรณ์ และค่าเสียโอกาสการใช้ที่ดิน เท่ากับ 1,655 บาท (ร้อยละ 3.45)

2. ต้นทุนผันแปรรวม 46,380.00 ประกอบด้วยต้นทุนหลัก 3 รายการ ได้แก่ ค่าอาหาร 29,565 บาท (ร้อยละ 61.55) ค่าแรงงาน 9,125 บาท (ร้อยละ 19.00) และค่าพันธุ์ 3,750 บาท (ร้อยละ 7.81)

3. ผลรวมของต้นทุนคงที่และต้นทุนผันแปรเท่ากับ 48,035 บาท

4. ต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ และต้นทุนเงินสดในการผลิตลูกไก่ เท่ากับ 37.79 และ 27.78 บาทต่อตัว ตามลำดับ (ตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 โครงสร้างและสัดส่วนต้นทุนของรูปแบบการเลี้ยงที่ 5

โครงสร้างต้นทุน	จำนวน	ร้อยละ
1. ต้นทุนคงที่	1,655.00	3.45
1.1 ค่าเสื่อมโรงเรือน	800.00	1.67
1.2 ค่าเสื่อมอุปกรณ์	-	-
- เครื่องสับหญ้า	-	-
1.3 ค่าเสื่อมวัสดุ	605.00	1.26
- ถังอาหาร	80.00	0.17
- ถังน้ำ	300.00	0.62
- หลอดไฟ	-	-
- รั้งไข่	225.00	0.47
1.4 ค่าบำรุงรักษาโรงเรือน	-	-
1.5 ค่าบำรุงรักษาเครื่องมือ	-	-
- เครื่องสับหญ้า	-	-
1.6 ค่าบำรุงรักษาอุปกรณ์	-	-
- หลอดไฟกก	-	-
1.7 ค่าเสียโอกาสการใช้ที่ดิน	250.00	0.52
2. ต้นทุนผันแปร	46,380.00	96.55
2.1 ค่าพันธุ์ไก่	3,750.00	7.81
- ค่าพ่อพันธุ์ (พันธุ์แท้)	750.00	1.56
- ค่าแม่พันธุ์ (พันธุ์แท้)	3,000.00	6.25
2.2 ค่าอาหารไก่	29,565.00	61.55
- อาหารสำเร็จรูป ผสมเองใช้ในกลุ่ม	29,565.00	61.55
- ค่าอาหารหยาบ	-	-
ข้าวโพด	-	-
ปลายข้าว	-	-
รำข้าว	-	-
2.3 ค่าสาธารณูปโภค	240.00	0.50
- ค่าไฟฟ้า	-	-
- ค่าน้ำ	240.00	0.50
- ค่าพลังงาน/น้ำมันเชื้อเพลิง	-	-
2.4 ค่าแรงงาน	9,125.00	19.00
- แรงงานจ้าง	-	-
- แรงงานครัวเรือน	9,125.00	19.00

ตารางที่ 13 (ต่อ)

โครงสร้างต้นทุน	จำนวน	ร้อยละ
2.5 ค่าเวชภัณฑ์ และอื่นๆ	460.00	0.96
- วัคซีน	360.00	0.75
- น้ำยาฆ่าเชื้อ	100.00	0.21
- อื่นๆ	-	-
2.6 ค่าวัสดุอื่นๆ	240.00	0.50
2.7 ค่าสูญเสียไปพ่อแม่พันธุ์	3,000.00	6.25
ต้นทุนรวม	48,035.00	100.00
ต้นทุนเงินสดรวม	35,320.00	73.53
3. รายได้		
3.1 รายได้จากการจำหน่ายไก่	30,504.00	
- ลูกไก่	30,504.00	
ปริมาณลูกไก่ต่อปี (ตัว)	1,271.00	
ปริมาณลูกไก่ต่อเดือน (ตัว)	215.83	
ราคาจำหน่ายต่อตัว	24.00	
3.2 การจำหน่ายผลพลอยได้ (ปุ๋ยมูลไก่)	400.00	
รายได้รวม	30,904.00	
รายได้เหนือต้นทุนเงินสด	30,504.00	
กำไร (ขาดทุน) ทางเศรษฐศาสตร์	- 17,131.00	
กำไร (ขาดทุน) เหนือต้นทุนเงินสด	- 4,816.00	
ต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ต่อตัว	37.79	
ต้นทุนเงินสด/ตัว	27.78	
กำไร (ขาดทุน) ทางเศรษฐศาสตร์ ต่อตัว	- 13.47	
กำไร (ขาดทุน) เหนือต้นทุนเงินสด	- 3.78	

รายได้และผลตอบแทน

การเลี้ยงไก่พื้นเมืองพ่อแม่พันธุ์เพื่อผลิตลูกไก่จำหน่ายของกลุ่มนักศึกษาแม่โจ้-แพร่ฯ มีรายได้รวมจากการดำเนินงานทางเศรษฐศาสตร์และที่เป็นเงินสด เท่ากับ 30,904 และ 30,504 บาท ตามลำดับ แบ่งเป็นรายได้จากการขายลูกไก่ 30,504 บาท และรายได้จากการขายผลพลอยได้ (มูลไก่) 400 บาท ผลการประกอบการพบว่า กิจการการเลี้ยงไก่พื้นเมืองพ่อแม่พันธุ์ของกลุ่มนักศึกษาขาดทุนทางเศรษฐศาสตร์ 17,131 บาท (เฉลี่ย 13.47 บาทต่อตัว) และขาดทุนเหนือต้นทุนเงินสด เป็นเงิน 4,816 บาท คิดเป็น 3.78 บาทต่อตัว (ตารางที่ 13)

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

ยังไม่พบปัญหาระหว่างการเลี้ยง

การสนับสนุนจากหน่วยงานภายในท้องถิ่น

มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ

มหาวิทยาลัยให้บริการผสมหัวอาหารและอาหารผสมสำเร็จรูปเพื่อใช้เลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์ โดยได้ปรับปรุงสูตรอาหารให้มีโภชนาตรงตามความต้องการของไก่พื้นเมืองแต่ละระยะ และเน้นการใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาเป็นส่วนผสม สูตรอาหารและปริมาณโภชนาในอาหารผสมของไก่พื้นเมืองระยะต่างๆ มีดังนี้

นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยยังได้สนับสนุนตู้ฟักขนาด 560 ฟอง ในช่วงที่กำลังดำเนินการสร้างตู้ฟักขนาดความจุ 504 ฟอง รวมถึงตู้เกิดขนาด ฟองที่จะเป็นทรัพย์สินของโครงการ

สำนักงานปศุสัตว์ร้องกวาง

ให้การสนับสนุนยาฆ่าเชื้อ วัคซีนและยารักษาโรค สำหรับกลุ่มเกษตรกรบ้านแม่ทราย

สถานีบำรุงพันธุ์สัตว์แพร่

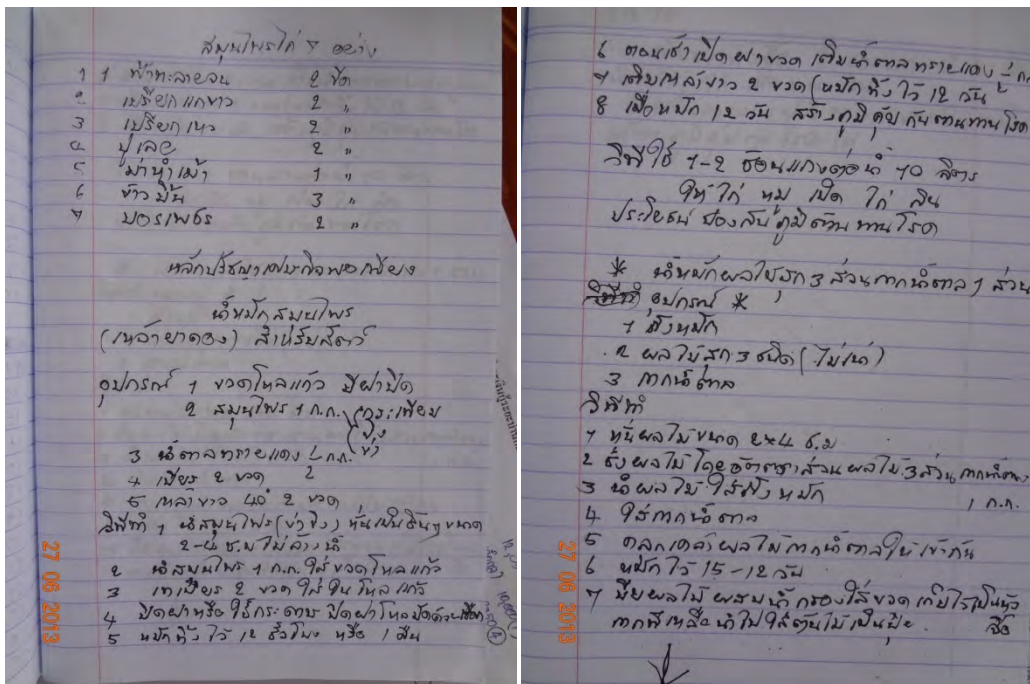
ให้การสนับสนุน โดยการฟักไข่ที่ผลิตได้จากโครงการ จำนวน 4 รุ่นฟัก

ภาพที่ 16 การประชุมระดมความคิดเห็นของสมาชิกโครงการฯ

ภาพที่ 17 พื้นที่ปล่อยลานให้ไก่ประดู๋หางดำหาอาหารกินตามธรรมชาติของเกษตรกร

ภาพที่ 18 สูตรน้ำหมักสมุนไพร ที่ใช้เสริมจากการให้อาหารสำเร็จรูปของเกษตรกร

ภาพที่ 19 การจดบันทึกรายรับ-จ่ายอย่างเป็นระบบของเกษตรกร

การตลาด

การบริหารการตลาด

การบริหารการตลาดของกลุ่มผู้เลี้ยงไก่ประดู่หางดำบ้านแม่ทราย ยังไม่มีการมอบหมายผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนในด้านการตลาด เนื่องจากสมาชิกแต่ละรายมีภาระงานมาก ทำให้ไม่สะดวกและไม่มีเวลาติดต่อสื่อสารด้านการตลาด การจำหน่ายผลผลิตของกลุ่มเกษตรกรจึงเป็นการขายปลีกให้กับผู้ซื้อรายย่อยภายในหมู่บ้านและสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดแพร่ ซึ่งเป็นการซื้อเพื่อนำไปแจกจ่ายให้กับเกษตรกรในท้องถิ่นเป็นครั้งคราว

ผลิตภัณฑ์

เป็นลูกไก่สายพันธุ์ประดู่หางดำเชียงใหม่ (พันธุ์แท้) อายุตั้งแต่ 1 วันเป็นต้นไป คณะสามารถนำไปเลี้ยงต่อเป็นไก่ขุน ซึ่งผลผลิตมีจำหน่ายตลอดทั้งปี และเป็นที่ยอมรับภาค มีลักษณะเฉพาะคือปากดำแข้งดำ

ราคา

การกำหนดราคาขายลูกไก่ใช้วิธีการอ้างอิงราคาขายของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ในพื้นที่อื่น และนำมาปรับราคาเป็นราคาขายของกลุ่มดังนี้

1. ลูกไก่แรกเกิด ไม่ต่ำกว่า 24 บาทต่อตัว
2. ไก่ขุนตามราคาขายในท้องถิ่น ราคาไม่ต่ำกว่า 85 บาทต่อกิโลกรัม
3. ลูกไก่ที่มีอายุมากกว่า 1 สัปดาห์ เพิ่มค่าดูแลไก่เข้าไปในราคาขายลูกไก่แรกเกิด สัปดาห์ละ 5 บาท

ช่องทางการจัดจำหน่าย

กลุ่มผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองได้ประชุมหารือและวางแผนการหาช่องทางการจำหน่ายลูกไก่ได้ 3 ช่องทาง ดังนี้

ช่องทางที่ 1 ทำป้ายประชาสัมพันธ์ที่หน้าฟาร์ม เพื่อขายให้กับเพื่อนบ้านภายในท้องถิ่น

ช่องทางที่ 2 แจกข้อมูลการผลิตและขายลูกไก่ประดู่หางดำกับสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีโครงการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองกับเกษตรกรในชุมชนอื่นๆ ในจังหวัดแพร่

ช่องทางที่ 3 ประชาสัมพันธ์ไปยังองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในตำบลต่างๆ

ปัญหาและอุปสรรคทางการตลาด

1. ต้นทุนค่าอาหารมีราคาสูง เนื่องจากซื้อในปริมาณไม่มากและมีต้นทุนค่าขนส่งที่สูง ทำให้ต้นทุนการผลิตลูกไก่ต่อตัวสูงตามไปด้วย
2. ผู้ซื้อรายย่อยส่วนมากซื้อเพื่อนำไปเลี้ยงเป็นพ่อแม่พันธุ์ ทำให้โอกาสในการซื้อซ้ำมีน้อยลง
3. ขาดการโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่ดี

SWOT Analysis กลุ่มสมาชิกผู้เลี้ยงไก่

จุดแข็ง

- สมาชิกมีความสนใจและตั้งใจในการเลี้ยงไก่
- สมาชิกมีความใส่ใจที่จะแสวงหาความรู้เพื่อนำไปปฏิบัติและประยุกต์ใช้ได้
- สมาชิกส่วนใหญ่เคยมีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน
- สมาชิกในครอบครัวของตัวแทนสามารถให้การความช่วยเหลือด้านแรงงานได้

จุดอ่อน

- สมาชิกส่วนใหญ่ไม่มีเวลาดูแลไก่เต็มที่เนื่องจากมีอาชีพหลักอื่นๆ ทำให้ผลผลิตเสียหาย
- ขาดการประชาสัมพันธ์ด้านการตลาด ทำให้ไม่เป็นที่รู้จักและขายผลิตภัณฑ์ไม่ได้

โอกาส

- ได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการจากมหาวิทยาลัย
- ได้รับการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์สำหรับการเลี้ยงจากหน่วยงานต่างๆ
- อยู่ในแหล่งวัตถุดิบที่ใช้สำหรับการเลี้ยงสัตว์
- บริเวณใกล้เคียงยังไม่มีคู่แข่งในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองพ่อแม่พันธุ์ ทำให้ผลผลิตมีราคาดี

อุปสรรค

- พันธุ์ไก่ที่ได้มามีอายุน้อยเกินไป ทำให้ต้องใช้เวลานานกว่าจะได้ผลผลิต
- ขาดหน่วยงานสนับสนุนด้านการตลาดอย่างจริงจัง ทั้งในด้านองค์ความรู้และการขยายช่องทางการตลาด

บทที่ 4

สรุปผลและอภิปรายผล

ศักยภาพในการผลิตและการจัดการไก่พื้นเมืองพ่อแม่พันธุ์

1. **พื้นที่เลี้ยง** ทำให้การบริหารทรัพยากรสำหรับการเลี้ยง เช่น อาหาร ซึ่งอยู่ใกล้แหล่งเลี้ยง จึงทำให้ต้นทุนค่าอาหารถูกลง อีกทั้งยังได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการในพื้นที่ ที่ช่วยสนับสนุนด้านวิชาการ และเวชภัณฑ์ที่จำเป็นสำหรับการเลี้ยง
2. **อาชีพหลัก** สมาชิกส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรซึ่งประกอบอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก หลังจากเก็บเกี่ยวข้าวแล้วเสร็จมักปลูกข้าวโพดและยาสูบ ตามลำดับ ทำให้มีงานทำเกือบตลอดทั้งปี ทำให้เกษตรกรต้องแบ่งเวลาในช่วงก่อนและหลังจากการทำไร่ทำนามาเลี้ยงไก่ ไม่มีเวลาดูแลและเอาใจใส่ไก่อย่างเต็มที่ ส่งผลต่อผลผลิตที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย
3. **ประสบการณ์** สมาชิกบางรายมีประสบการณ์และความสามารถในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเอาใจใส่ดูแลอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ผลผลิตที่ได้มีปริมาณใกล้เคียงกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ ในขณะที่ สมาชิกในกลุ่มบางคนไม่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองพ่อแม่พันธุ์มาก่อน จึงทำให้สูญเสียพ่อแม่พันธุ์ และผลผลิตลูกไก่ที่ได้ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ศักยภาพด้านการตลาด

1. **ผลผลิต** ผลผลิตเป็นที่ต้องการของตลาดเนื่องจากไม่มีผู้ผลิตเพื่อขายอย่างจริงจัง
2. **ราคา** สืบเนื่องมาจากความต้องการของตลาดที่มีมาก แต่ไม่มีผู้ผลิตขายจึงทำให้ราคาลูกไก่ค่อนข้างดี
3. **ช่องทางการจัดจำหน่าย** การจัดการด้านตลาดและการจำหน่ายผลผลิต ยังขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี ทำให้ลูกไก่ขายได้น้อยเนื่องจากลูกค้ากลุ่มเป้าหมายไม่ทราบแหล่งจำหน่ายลูกไก่ของกลุ่มเกษตรกร
4. ปัจจัยต่างๆ ที่กล่าวข้างต้น ส่งผลให้เกษตรกรผู้เลี้ยงส่วนใหญ่ยังไม่มี ความมั่นใจในการประกอบอาชีพนี้เป็นหลักแทนอาชีพเดิม

การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือขององค์กรในชุมชน

กลุ่มผู้เลี้ยงได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภายในจังหวัดด้านการผลิตดังนี้

1. มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ เป็นตัวแทนในการจัดซื้อวัตถุดิบ ผสมอาหารสำหรับไก่รุ่นและไก่พ่อแม่พันธุ์ และให้ใช้ตู้ฟักของมหาวิทยาลัยฟักไข่ที่ผลิตได้ในช่วงที่กำลังดำเนินการสร้างตู้ฟัก
2. สถานีวิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์แพร่ สนับสนุนการฟักไข่ที่ผลิตได้ จำนวน 4 รุ่น
3. สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดแพร่ และสำนักงานปศุสัตว์อำเภอร่องกวาง ให้การสนับสนุนย่ำฆ่าเชื้อ และวัคซีนป้องกันโรค

ประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ

1. เกิดการอนุรักษ์พันธุกรรมที่ดีเด่นของไก่ประดู่หางดำโดยเครือข่ายเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ โดยไม่มีการนำไก่สายพันธุ์อื่นเข้ามาเลี้ยงปะปนกับสายพันธุ์นี้
2. เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์สามารถผลิตลูกไก่และไก่พ่อแม่พันธุ์ทดแทนได้ สนับสนุนให้เกิดการผลิตไก่พื้นเมืองขุนออกสู่ตลาด
3. เกิดอาชีพการเลี้ยงไก่ที่มีรูปแบบการเลี้ยงที่เหมาะสมกับสภาพแต่ละท้องถิ่น โดยเกษตรกรใช้ปัจจัยการผลิตที่มีในท้องถิ่น เช่น การผลิตพันธุ์ไก่เอง การเลือกใช้วัตถุดิบอาหารที่มีตามฤดูกาลเป็นอาหารไก่ และวิธีการเลี้ยงที่มีความเฉพาะกับสภาพของท้องถิ่น
4. ชุมชนใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาใช้ในการจัดการรูปแบบการเลี้ยงไก่ได้อย่างเหมาะสม นำไปสู่ความยั่งยืนในอนาคต เช่น การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลรักษาไก่ที่ป่วยจากโรค โดยการใช้สมุนไพรในการรักษา

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการสนับสนุนการให้ความรู้ด้านการตลาดอย่างจริงจัง เพื่อรองรับผลผลิตที่ได้ออกสู่ตลาด
2. ควรจะมีการแบ่งงานรับผิดชอบให้เป็นระบบ เพื่อให้สมาชิกทุกมีหน้าที่รับผิดชอบครอบคลุมทุกด้านอย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการตลาด

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงไกร โขประการและคณะ, 2551. การพัฒนาการผลิตไก่พื้นเมืองและไก่ลูกผสมพื้นเมือง.
รายงานผลการโครงการเสนอต่อสำนักงานกองทุนสนับสนุนการโครงการ (สกว.).
สำนักงานพัฒนาที่ดิน เขต 7. 2552. เขตการใช้ที่ดิน ตำบลแม่ทราย จังหวัดแพร่. กรมพัฒนาที่ดิน.
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 65 หน้า.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์กิจกรรมที่วางแผนไว้และกิจกรรมที่ดำเนินการมา
และผลที่ได้รับตลอดโครงการ

ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์กิจกรรมที่วางแผนไว้และกิจกรรมที่ดำเนินการมาและผลที่ได้รับ
ตลอดโครงการ

วัตถุประสงค์	กิจกรรมที่ดำเนินการ	ผลที่ได้รับ
1. เพื่อสร้างอาชีพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือของธุรกิจชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงไก่พื้นเมืองอย่างยั่งยืน	<ol style="list-style-type: none"> จัดประชุมผู้เข้าร่วมโครงการเพื่อจัดตั้งกลุ่ม และสรรหาคณะกรรมการดำเนินงาน จัดหาไก่พ่อแม่พันธุ์และอาหารให้กับสมาชิกแต่ละราย สร้างตู้ฟักไข่สำหรับกลุ่มโดยประยุกต์จากตู้ฟักในระบบอุตสาหกรรม 	<ul style="list-style-type: none"> ได้กลุ่มแกนนำผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองพ่อแม่พันธุ์ ที่มีภารกิจกำหนดโครงสร้างการทำงานและกำหนดภาระหน้าที่อย่างเป็นระบบ เกิดรายได้จากการขายลูกไก่
2. เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองให้สามารถเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์แบบครบวงจรได้	<ol style="list-style-type: none"> ถ่ายทอดความรู้ <ol style="list-style-type: none"> หลักการเตรียมโรงเรือนและการสุขาภิบาลสำหรับไก่พ่อแม่พันธุ์ระยะต่างๆ การจัดการไก่พ่อแม่พันธุ์ และการผลิตอาหารต้นทุนต่ำโดยการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น นำสมาชิกศึกษาดูงานการเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์ในฟาร์มเครือข่ายไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ 	<ul style="list-style-type: none"> สมาชิกเกิดความรู้และทักษะในการผลิตได้ตามหลักวิชาการที่ถูกต้อง ได้ผลผลิตใกล้เคียงกับมาตรฐานสายพันธุ์ ได้ลูกไก่พ่อแม่พันธุ์สำหรับเลี้ยงทดแทนรุ่นเดิม

วัตถุประสงค์	กิจกรรมที่ดำเนินการ	ผลที่ได้รับ
3. เพื่อพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรให้สามารถผลิตไถ่พื้นเมืองขุนออกสู่ตลาดได้ตลอดปี	1. สมาชิกในกลุ่มรวมตัวกันเพื่อวางแผน และกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานและประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อสร้างเครือข่ายทางการตลาด	<ul style="list-style-type: none"> ■ ได้เครือข่ายทางการตลาดเพื่อส่งผลผลิตออกสู่ตลาดได้ เช่น สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ ร้องกวางและจังหวัดแพร่ ■ ผลผลิตลูกไถ่ที่ได้สมาชิกสามารถคัดเลือกนำมาเลี้ยงเป็นไถ่ขุนได้ตลอดทั้งปี
4. เพื่อให้ได้ระบบอาชีพการเลี้ยงและการจัดการไถ่พื้นเมืองแต่ละระยะที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น	1. ติดตามผลการเลี้ยงให้คำแนะนำ และร่วมแก้ไขปัญหากที่เกิดขึ้นเป็นระยะๆตามอายุไถ่	<ul style="list-style-type: none"> ■ ได้รูปแบบการเลี้ยงที่เหมาะสมในสภาพแวดล้อมและข้อจำกัดที่แตกต่างกัน ■ ได้ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนและผลตอบแทนของแต่ละรูปแบบการเลี้ยง

ภาคผนวก ข ประวัติผู้ดำเนินโครงการ

ประวัติผู้ดำเนินโครงการ

หัวหน้าโครงการ

ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย)	นายวรศิลป์ มาลัยทอง
ชื่อ-สกุล (ภาษาอังกฤษ)	Mr. Worasin Malaithong
เลขที่บัตรประชาชน	3 1199 00184 72 0
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์

หน่วยงานและสถานที่ติดต่อได้สะดวก

สาขาเทคโนโลยีการผลิตสัตว์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ
 17 หมู่ 3 ต.แม่ทราย อ.ร้องกวาง จ.แพร่ 54140
 โทรศัพท์/โทรสาร 054-648593 ต่อ 6053 / 054-648596 มือถือ 084-4517300

ประวัติการศึกษา

วท.บ. สัตวศาสตร์ (สัตว์ปีก) มหาวิทยาลัยแม่โจ้
 วท.ม. เกษตรศาสตร์ (การปรับปรุงพันธุ์สัตว์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 PhD (Animal Science) Central Luzon State University

สาขาวิชาที่มีความชำนาญพิเศษ:

การปรับปรุงพันธุ์สัตว์ปีก

ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

1 หัวหน้าโครงการวิจัย:

ผลของการเสริมเมียงหมักในอาหารต่อสมรรถภาพการผลิตของไก่เนื้อ

2 งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว: -

- ชื่อโครงการวิจัย การใช้สมุนไพรทดแทนยาปฏิชีวนะและสารเร่งการเจริญเติบโตเพื่อการผลิตเนื้อไก่ปลอดภัยภายใต้ชุดโครงการโครงการและพัฒนาระบบการเกษตรแบบยั่งยืนเพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม : มิติใหม่ของการเกษตรเพื่อสุขภาพและความอยู่รอด

แหล่งทุน งบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยแม่โจ้ปี 2546 และ 2547

สถานภาพในการทำโครงการ ดำเนินการแล้ว 100%

- ชื่อโครงการวิจัย ผลของการเสริมเมียงหมักในอาหารต่อสมรรถภาพการ

ผลิตของไก่เนื้อ
 แหล่งทุน งบประมาณรายได้ ปี 2554 มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่
 เฉลิมพระเกียรติ
 สถานภาพในการทำโครงการ ดำเนินการแล้ว 100%

3 งานวิจัยที่กำลังทำ:

- 1) ชื่อข้อเสนอโครงการวิจัย โครงการสร้างฝูงพ่อพันธุ์ไก่พื้นเมืองเพื่อการผลิตไก่
 ลูกผสมเชิงการค้า
 แหล่งทุน งบประมาณรายได้ ปี 2556 มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่
 เฉลิมพระเกียรติ
 สถานภาพในการทำโครงการ กำลังพิจารณาข้อเสนอ

ผลงานเผยแพร่อื่นๆ:

- 1) ชื่อผลงาน ผลของการเสริมเมียงหมักในอาหารต่อสมรรถภาพการผลิตของไก่เนื้อ
 ปีที่เผยแพร่ 2554
 การเผยแพร่ การประชุมวิชาการและการนำเสนอผลงานโครงการระดับชาติ แม่โจ้-แพร่ฯ
 วิจัย ครั้งที่ 2

ผู้ร่วมโครงการคนที่ 1

- ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย) นางสาววิชญา ศุภอุดมฤกษ์ ตรีรัตน์
- ชื่อ-สกุล (ภาษาอังกฤษ) Ms. Savichaya Supa-udomlerk Trirat
- เลขที่บัตรประชาชน 3 5014 00352 30 4
- ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์

4. หน่วยงานและสถานที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก
 คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้
 63 หมู่ 4 ต.หนองหาร อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ 50290
 โทรศัพท์/โทรสาร 053 – 873297, 080–8460654

5. ประวัติการศึกษา

บธ.บ (การเงินและการธนาคาร) มหาวิทยาลัยพายัพ
 บธ.ม (บริหารธุรกิจ) วิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น
 PhD (Development Communication), Central Luzon State University

6. สาขาวิชาที่มีความชำนาญพิเศษ:

- การวางแผนโครงการ/การจัดทำแผนธุรกิจ
- การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชน/เครือข่ายสังคมและชุมชน
- การท่องเที่ยว เช่น การสื่อสารเพื่อการท่องเที่ยว (การสื่อความหมายธรรมชาติและวัฒนธรรม), การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, การท่องเที่ยวสีเขียว

7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

7.1 งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว :

7.1.1 หัวหน้าโครงการวิจัย :

- 1) ชื่องานวิจัย : การพัฒนาแผนที่สีเขียวเพื่อการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวชุมชนบ้านโปง จังหวัดเชียงใหม่

แหล่งทุน : งบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ปี 2555

การเผยแพร่ : Oral presentation, 2013 4th International Conference on Agricultural and Animal Science, November 23-24, 2013 Cape Panwa Hotel, Phuket, Thailand

- 2) ชื่องานวิจัย : การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวโดยใช้เป็นที่สีเขียวเป็นเครื่องมือในการพัฒนา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

แหล่งทุน : งบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ปี 2556

การเผยแพร่ : -

- 3) ชื่องานวิจัย : การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและระบบสื่อความหมายภายใต้แนวคิด Green Concept บนฐานทรัพยากรท้องถิ่น

ภายใต้ชุดโครงการ : การสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนบนพื้นที่สูง โดยใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือ กรณีศึกษา อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดเชียงใหม่

แหล่งทุน : สกว. และ วช. งบเร่งด่วน ปี 2555

สถานภาพในการทำวิจัย : -

7.1.2 ผู้ร่วมวิจัย :

- 1) ชื่องานวิจัย : การจัดการความรู้เพื่อการประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

แหล่งทุน : งบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ภาควิชาพืชเชียงใหม่ปี 2554

การเผยแพร่ : -

- 2) ชื่องานวิจัย : แผนการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนบ้านหม้อ ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

แหล่งทุน : งบประมาณแผ่นดิน ปี 2554 มหาวิทยาลัยแม่โจ้

การเผยแพร่ : -

- 3) ชื่องานวิจัย : แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทซิ่นโดยชุมชนมีส่วนร่วม อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

แหล่งทุน : กรมส่งเสริมวัฒนธรรม ประจำปี 2554

การเผยแพร่ : -

- 4) ชื่องานวิจัย : การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน: กรณีศึกษา บ้านทาป่าเปา ตำบลทาปลาตูก อำเภอ แม่ทา จังหวัดลำพูน

แหล่งทุน : งบประมาณแผ่นดิน ปี 2555 มหาวิทยาลัยแม่โจ้

การเผยแพร่ : วารสารวิจัยและพัฒนา มจร.

ปีที่ 32 ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม 2552

5) ชื่องานวิจัย : **ตัวแบบการจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ภาคเหนือ**

แหล่งทุน : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ทุนนวัตกรรม ปี 2555

สถานภาพในการทำวิจัย : ดำเนินการแล้ว 95%

7.2 งานวิจัยที่กำลังดำเนินการ :

7.2.1 หัวหน้าโครงการ :

1) ชื่องานวิจัย : -

ภายใต้ชุดโครงการ :

แหล่งทุน :

สถานภาพในการทำวิจัย :

7.2.2 ผู้ร่วมวิจัย :

1) ชื่องานวิจัย : **การพัฒนาตลาดท่องเที่ยวโดยชุมชน ต.เทพเสด็จ อ.ดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่**

ภายใต้ชุดโครงการ : การจัดการชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวโดยเน้นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พัฒนาผู้ประกอบการชุมชน ตามแนวพระราชดำริ พื้นที่ตำบลเทพเสด็จ อ. ดอยสะเก็ด เชียงใหม่

แหล่งทุน : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) งบเร่งด่วน ปี 2555

สถานการณ์ในการทำวิจัย : ดำเนินการแล้ว 95%